

BHAGAVAD-GÍTÁ

A Magasztos Szózata

Szanszkrit eredetiből magyar prózára fordította szó szerint,
az utószót és a jegyzeteket írta: Vekerdi József

Terebess Kiadó, Budapest, 1997

Tartalom

- I. Arzsuna kétségbeesése
 - II. A szánkhja jógája
 - III. A cselekvés jógája
 - IV. A tudás jógája
 - V. A cselekvésről lemondás jógája
 - VI. Az elmélkedés jógája
 - VII. A tudás és megismerés jógája
 - VIII. Az Örök Brahman jógája
 - IX. A királyi tudás és királyi titok jógája
 - X. A megnyilvánulások jógája
 - XI. A Mindenség Látomása
 - XII. A szeretet jógája
 - XIII. A mező és mező-ismerő jógája
 - XIV. A hármas jelleg megkülönböztetésének jógája
 - XV. A Legmagasabb Lélek jógája
 - XVI. Az isteni és démoni sors megkülönböztetésének jógája
 - XVII. A háromféle hit megkülönböztetésének jógája
 - XVIII. A lemondás és megváltás jógája
- Utószó

I. Ének

Dhritarásra szól:

[1. Mondd, Szandzsaja, mit műveltek a Kuru-síkon, a szent mezőn csatára egybegyűlt Pándu-fiak és az enyéim?¹ 1.]

Szandzsaja szól:

[2. A hadrendbe állított Pándava-sereg láttán Durjódhana király tanítója elé lépett, és így beszélt: 2.]

[3. „Tanítóm, nézd a Pándu-fiak hatalmas seregét, melyet bölcs tanítványod, Drupada fia állított hadrendbe. 3.]

[4. Nagy íjászok vannak köztük, csatában Bhíma és Ardzsuna párjai: Jujudhána és Viráta, s nagy harcsizekerén Drupada, 4.]

[5. Dhristakétu, Csékitána, és Kási vitéz királya, és Purudzsit, Kuntibhódzsa, és Sibi ura, férfiak vezére, 5.]

[6. rettenthetetlen Judhámanju, vitéz Uttamaudzsasz, Szubhadrá fia, Draupadí fiai, mind híres kocsiharcosok. 6.]

[7. Most pedig figyelj, legnemesebb bráhman, kik a mi seregünk legkiválóbb vezérei; felsorolom, hogy tudj róluk. 7.]

[8. Te magad, Bhísma és Karna, a viadalokban győztes Kripa, Asvattháman és Vikarna, velük Szómadatta fia, 8.]

[9. és sok más hős, akik érettem lemondtak életükről; mind harcban jártasak, fegyverforgatáshoz értők. 9.]

[10. Csekély számú a mi haderőnk, de Bhísma örködik fölötte; nagy számú az ő haderejük, Bhíma örködik fölötte. 10.]

[11. Vigyázzatok hát Bhísmára mindannyian, ahogy ki-ki saját hadsorában hadrendben áll!” 11.]

[12. Ekkor a vitéz Bhísma, a Kuru-nemzetség éltes ösátyja, hangos csatakiáltást hallatott, és csigakürtjébe fúj, megörvendeztetve Durjódhanát. 12.]

[13. Majd tüstént felharsantak a kürtök és az üstdobok, verőlantok, csörgők, tülkök. Kavargó hangzavar támadt. 13.]

[14. Most fehér lovak vontak, nagy harcsizekerükön állva Krisna és Ardzsuna is megfújta csodás kürtjét: 14.]

[15. Krisna a Páncsadzsanzját, Ardzsuna a Dévadattát, a farkasgyomrú, rettentő Bhíma a nagy Paundra kürtöt, 15.]

[16. Judhisthira király, Kuntí fia, a Győzedelmezt, Nakula a Búgóhangút, Szahadéva az Ékkövest, 16.]

[17. és Kási ura, a páratlan íjász, és a vitéz kocsiharcos Sikhandin, Dhristadjumna, Viráta, a győzhetetlen Szátjaki, 17.]

[18. Drupada, Draupadí fiai, az erőskarú Szubhadrá-fi, külön-külön mind fújta csigakürtjét,

¹ [1.] A Mahábháratában leírt nagy csata eseményeit Szandzsaja kocsihajtó mondja el a vak Dhritarásra királynak (lásd az Utószóban). Dhritarásra fia Durjódhana. Az ellentáborrt Dhritarásra fiatalon elhunyt testvéröccsének, Pándunak öt fia vezeti (Pándavák), élükön Ardzsunával. A Kuru-mező (Kuruksétra) az ókori India „szent földje”, a mai Delhitől északra. A monda szerint itt zajlott le a Mahábhárate nagy csatája (a mondanak nincs történeti alapja).

uralkodóm. 18.]

[19. Az eget-földet betöltő, kusza rivalgás megszággatta a Dhritarásra-fiak szívét. 19.]

[20. Ekkor a felsorakozott Dhritarásra-sereg láttán, midőn a fegyverek már-már összezsapni készültek, a majom-lobogós Ardzsuna felemelte íját, 20.]

[21. és így szólította meg Krisnát, uralkodóm:

Ardzsuna szólt:

Állítsd meg szekeremet, Krisna, a két hadsereg között, 21.]

[22. hadd vegyem szemügyre e harcrakészen felsorakozottakat, kikkel kell megküzdenem ebben a vészes ütközetben. 22.]

[23. Látni akarom, kik azok, akik ide gyűltek csatára, hogy a balga Dhritarásra-fi javát szolgálják. 23.]

Szandzsaja szólt:

[24. Király, Ardzsuna szavára Krisna a két hadsereg között középen megállította a pompás kocsit, 24.]

[25. s Bhísma, Dróna és a többi fejedelem színe előtt így szólt: „Nézd, Ardzsuna, az összesereglett Kauravákat!” 25.]

[26. És Ardzsuna látta, hogy ott állnak az atyák, nagyatyák, tanítók, nagybátyák, testvérek, fiak, unokák, barátok, 26.]

[27. apósok, ismerősök mind a két hadseregben. Összes rokonait szembenállva látta Ardzsuna, 27.]

[28. s ekkor végtelen szánalom fogta el, és kétségbeesetten szólt: 28.]

Ardzsuna szólt:

Krisna, enyéimet látva összezsapásra készen,

[29. tagjaim elzsibbadnak, nyelvem kiszárad, testemet remegés bénítja, hajam égnek mered, 29.]

[30. íjam kihull kezemből, bőröm tűzben ég, lábamon állni nem bírok, fejem kóvályog. 30.]

[31. És baljós előjeleket látok, Krisna! Nem is várhatok jót, ha hozzátartozóimat gyilkolom le csatában. 31.]

[32. Nem vágyom a győzelemre, Krisna, sem királyságra, sem pompára. Mit ér nekem a királyság, mit a gyönyörök, mit az élet? 32.]

[33. Akik kedvéért királyságra, gyönyörökre, pompára vágnék, azok itt állnak csatára készen, életükről és vagyonukról lemondva: 33.]

[34. tanítók, atyák, fiak, nagyatyák, nagybátyák, apósok, unokák, sógorok, atyafiak. 34.]

[35. Nem akarom megölni őket, még ha ők ölnek is meg engem, Krisna, a Három Világ uralmáért sem, nemhogy a föld birtokáért.² 35.]

[36. Ha kiirtanánk Dhritarásra népét, mi örömünk származna belőle, Krisna? A mi fejünkre szállna a bűn, ha legyilkolnánk ezeket a gyilkosokat. 36.]

[37. Így hát nem szabad megölnünk Dhritarásra fiait, rokonainkat. Lehetnének-e boldogok, ha hozzátartozóinkat gyilkolnánk meg, Krisna? 37.]

[38. Ha ők kapzsiság-nyűgözte eszükkel nem látják a családirtás vétjét és barátok elpusztításának bűnét, 38.]

[39. nekünk, akik tisztában vagyunk a családirtás vétkével, tudnunk kell távol tartani magunkat ettől a bűntől, Krisna. 39.]

² [35.] Három Világ - a Világmindenség állandó megjelölése: ég, föld, alvilág, vagy: ég, levegő, föld.

[40. A család pusztulásával odavesznek a család örök hagyományai; a hagyományok vesztével eluralkodik a törvénytelenység minden családban. 40.]

[41. Ha eluralkodik a törvénytelenység, a hű hitves elzüllick; ha az asszonyok elzüllicenek, kasztkeveredés támad, Krisna.³ 41.]

[42. A kasztkeveredés pokolra juttat családirtót és családot; halotti víz-áldozatukat vesztő őseik lebuknak a mennyből.⁴ 42.]

[43. Családirtók kasztkeveredést teremtő bűne lerombolja a nemzetség és család örök törvényeit. 43.]

[44. A családi törvényeket tipró emberek menthetetlenül pokolra jutnak, így tartja a hagyomány, Krisna. 44.]

[45. Óh jaj, nagy bűn elkövetésére szántam magamat, hogy királyság gyönyörére áhítózza, hozzátartozóim meggyilkolására keltem fel. 45.]

[46. Jobban járnék, ha ellenállás nélkül, fegyvertelenül megölnének a csatában Dhritarástra fegyveres kezű fiai! 46.]

Szandzsaja szólt:

[47. Így beszélt Ardzsuna, és bánat-felkavarta lélekkel leroskadt szekeren a harcmezőn, elejtve iját és nyilát. 47.]

Így hangzik A Magasztos Szózatában
az *Ardzsuna kétségbeesése*
című első tanítás.

³ [41.] Kasztkeveredés - a kasztok közötti vegyes házasság, a kasztok keveredése szigorúan tilos volt, bár gyakorlatilag mindig előfordult.

⁴ [42.] Halotti áldozat - a fiúutódok legfontosabb kötelessége a halotti áldozat (víz és rizsmorzsalék) rendszeres bemutatása volt; ennek elmaradása esetén az ősök lezuhantak az égből.

II. Ének

Szandzsaja szólt:

[1. Szánalommal eltelt, könny-fátyolozta szemű, kétségbeesett Ardzsunának e szókkal válaszolt Madhu leverője:⁵ 1.]

A Magasztos szólt:

[2. Honnan támadt benned ez a csüggedtség veszély idején? Nem méltó vitézhez, nem vezet mennybe, nem hoz dicsőséget, Ardzsuna. 2.]

[3. Kislelkűségnek sose engedj, Prithá fia; ez nem méltó hozzád. Űzd el szíved hitvány gyengeségét, kelj csatára, ellenségeid ostroma! 3.]

Ardzsuna szólt:

[4. Madhu leverője, hogyan támadjak csatában nyíllal Bhímára és Drónára, akiket tiszteletet illet meg tőlem, ellenségeid lesújtója? 4.]

[5. Inkább éljem világomat koldusként kegyelemkenyéren, de fennkölt lelkű mestereim bántalmazása nélkül; ha megölném mestereimet - még akkor is, ha ők hatalomra vágnak -, vér szennyezné be a gyönyöröket, amelyeket élveznék. 5.]

[6. Nem is tudom, mivel járunk jobban: ha mi győzünk, vagy ha bennünket győznek le; hiszen azok állnak velünk szemben - Dhritarástra fiai -, akiknek legyilkolása esetén magunk sem kívánhatunk tovább élni. 6.]

[7. Gyengeség hibája béklyózza lelkemet, elmém nem tud a Törvényben eligazodni. Téged kérdezlek, világosíts fel: mi a helyes? Tanítványként esdek hozzád: oktass! 7.]

[8. Mert elgondolni sem tudom, mi úzhetné el ezt a minden érzékemet kiszikkasztó bánatot, ha az egész föld gazdag királyságát nyerném is el vetélytárs nélkül, vagy akár az istenek fölötti uralmat. 8.]

Szandzsaja szólt:

[9. Így beszélt Góvindához, az Érzékek Urához, a Tömör fürtű, ellenfelei ostroma, majd szólt: „Nem fogok harcolni”, és elhallgatott. 9.]

[10. Az Érzékek Ura elmosolyodott, és e szavakkal válaszolt a két hadsereg között a kétségek-gyötörte Ardzsunának: 10.]

A Magasztos szólt:

[11. Okos szavakat szólsz, de olyanokért bánkódsz, akikért nem szabad bánkódnod. Bölcsék nem bánkódnak sem élőkért, sem az életből távozottakért. 11.]

[12. Mert nem volt olyan idő, hogy ne léteztem volna én, vagy te, vagy ezek az uralkodók, és ezután sem lesz úgy, hogy ne létezzünk mindannyian. 12.]

[13. Ahogy az embernek [vagy: léleknek] ebben a testben osztályrésze a gyermekkor, ifjúság, öregség, ugyanúgy másik testet is fog nyerni. Értőt ez nem zavarhat meg. 13.]

[14. Kuntí fia, a hideg és meleg, öröm és bánat érzését csak az anyagi világhoz fűződő

⁵ [1.] Madhu leverője: Krisna. A szövegben Krisna és Ardzsuna különböző neveken szerepel: Krisna Érzékek Ura, Fürtőshajú, Góvinda, stb.; Ardzsuna Prithá fia, Tömör fürtű, stb. Az első énekekben ezeket a jelzőket érthetőség kedvéért Krisna ill. Ardzsuna alakban egységesítettük, a továbbiakban változatlanul fordítjuk.

- kapcsolatok keltik; ezek jönnek és eltűnnek, nem állandóak; viseld őket könnyel, Bhárata. 14.]
- [15. Akit ezek nem zavarnak, s egyformán fogadja a bánatot és örömet, az a szilárd lelkű ember megérett a halhatatlanságra, férfiak vezére. 15.]
- [16. A nem-létező nem juthat létbe, a létező nem juthat nemlétebe; a kettő határát jól látják a valóságot felismerők. 16.]
- [17. Tudd meg, hogy nem múlhat el az, amely ezt a Mindenséget kifeszítette; ennek az Örökkévalónak az elmúlását senki sem képes előidézni. 17.]
- [18. Az elpusztíthatatlan, mérhetetlen, örök emberi léleknek csak a testei végesek; kelj hát csatára, Bhárata! 18.]
- [19. Aki egyiket ölőnek véli, másikat megöltnek hiszi - mindketten tévesen tudják: ez nem öl és nem ölhető. 19.]
- [20. Nem születik, és nem hal sohasem meg; ha létrejött, nem válhat nem-létezővé; ezt a születetlen, örök, állandó, ősit nem ölik meg, ha megölik a testet. 20.]
- [21. Aki tudja, hogy ez elpusztíthatatlan, állandó, nem születő, örökkévaló, az olyan ember kit és hogyan ölethet meg? kit ölhet meg, Prithá fia? 21.]
- [22. Ahogy elviselt ruháját leveti és másik, új ruhát ölt az ember, ugyanúgy vetközi le elviselt testét a lélek, hogy másik, új testbe költözzék. 22.]
- [23. Ezt kard nem vághatja, tűz nem égetheti, víz el nem áztatja, szelek nem szikkasztják. 23.]
- [24. Nem vágható, nem égethető, nem ázhat el, nem szikkad ki; változatlan, mindent áthat, szilárd, mozdulatlan, örökkévaló. 24.]
- [25. Láthatatlan, felfoghatatlan, megmásíthatatlan, így tudhatod. Ha tehát így megismerted, nem szabad többé bánkódnod. 25.]
- [26. De ha úgy gondolod, hogy szüntelenül születik és szüntelenül meghal, akkor sem szabad emésztened magadat miatta, erőskarú. 26.]
- [27. Mert ami születik, annak elkerülhetetlen a halála, és a megholtak elkerülhetetlen a születése; ami pedig elkerülhetetlen, amiatt nem szabad bánkódnod. 27.]
- [28. Ismeretlen az élők kezdete, ismert létük középső szakasza, elmúlásuk megint ismeretlen, Bhárata; mire jó a sírányozás? 28.]
- [29. Egyik ember mint csodát bámulja; másik mint csodáról beszél róla; van, aki mint csodáról hall felőle, de ha hallotta, sem ismeri senki. 29.]
- [30. Mindenkinek a testében ez a soha meg nem ölhető lélek lakozik, Bhárata; ezért egyetlen lény miatt sem szabad bánkódnod. 30.]
- [31. Ha kötelességedre gondolsz, szintén nem szabad visszarettened, mert harcosnak semmi sem fontosabb, mint a kötelességből vállalt harc. 31.]
- [32. Ezt a harcot a szerencsés harcosok úgy fogadják, Prithá fia, mint a menny váratlanul elébük táruló kapuját. 32.]
- [33. Ám ha kitérsz e kötelesség-parancsolta ütközet elől, akkor hivatásodtól és becsületedtől tántorulsz el, bűn súlyosul rád. 33.]
- [34. Az emberek lemoshatatlan gyalázatodat fogják emlegetni, és aki megbecsülésre vágyik, annak a gyalázat a halálnál is keservesebb. 34.]
- [35. Az erős kocsiharcosok azt fogják hinni, hogy félelemből futottál meg a csatából, és akik eddig tiszteltek, megvetéssel fognak sújtani. 35.]
- [36. Ellenségeid gyalázó szavak özönét fogják rád szórni, vitézségedet ócsárolva, s van-e ennél keservesebb? 36.]
- [37. Ha elesel, a mennybe jutsz; ha győzol, birtokod lesz a föld. Kelj hát csatára, Kuntí fia, szánd el magadat az ütközetre! 37.]
- [38. Fogadj egyformán örömet és bánatot, nyereséget és veszteséget, győzelmet és vereséget, így

szállj csatába, s ekkor nem hárul reád bűn. 38.]

[39. Erre a bölcsességre tanít a szánkhja, de most hallgasd meg a jógát, mert ha annak a bölcsességével fegyelmezed magadat, lerázod a tettek bilincseit, Prithá fia.⁶ 39.]

[40. Ebben nincs sikertelen erőfeszítés, nincs csalódás; ebből a tanból egy szemernyi is nagy veszedelemtől szabadít meg. 40.]

[41. Ebben egyetlen célra összpontosul a határozott gondolat, Kuru-sarj; határozatlanok gondolatai vég nélkül, sokfelé ágaznak. 41.]

[42. Szóvirágokat ismételve a balgák, a Védá-igék tisztelői, s azt vallják: egyéb nincs, Pártha.⁷ 42.]

[43. Vágyaik rabjai, égi örömökre vágnak, s szertartások özönével kísérik, hogy gyönyörökhöz, hatalomhoz jussanak, ám tetteik gyümölcseül csak újjászületést nyernek tőlük. 43.]

[44. A gyönyörökön-hatalmon csüggők elméjét elbódítják ezek az igék, s nem érik el elmélyedésben a gondolat határozottságát. 44.]

[45. A Védák a dolgok hármasságára vonatkoznak; te szabadulj meg e hármasságtól, Ardzsuna. Ellentéppárokkal szemben közönyösen, szilárdan állva az igazságban, birtoklás vágyát levetkőzve, uralkodj magadon.⁸ 45.]

[46. Amennyi haszna egy kútnak van, amikor mindenfelől vízözön árad, annyi haszna van az összes Védából a tisztán látó bráhmának. 46.]

[47. A tethez jogod van, de annak gyümölcsehez soha; ne a tett gyümölcse legyen indítékod. Ám a tétlenség se vonzzon! 47.]

[48. Tetteidet jógában tedd, vonzódástól távol tartva magadat, Kincs Győztese! Közömbösen fogadd a sikert vagy sikertelenséget, mert a közömbösséget hívják jógának. 48.]

[49. Mert a tett messze mögötte marad a tudat jógájának [vagy: megkötésének], Kincs Győztese. A tudatban keress menedéket; szájalmasak, akiket a tett gyümölcse indít. 49.]

[50. Aki jógával köti meg tudatát, az egyformán távol tartja magát jótettektől és gáztettektől. Ezért kösd meg magadat jógába; a jóga igazít el a cselekvésben. 50.]

[51. A bölcsék, akik megkötik tudatukat és lemondanak a tett gyümölcseiről, felszabadulnak az újjászületés kényszere alól, és nem-múló helyre jutnak el. 51.]

[52. Amikor tudatod túljut a káprázatok sűrűségén, akkor közömbössé válsz mindennel szemben, amit a Védákból hallottál és hallani fogsz. 52.]

[53. Amikor a Védák tanításaitól megzavart tudatod mozdulatlanul, szilárdan megáll révületben, akkor érted el a jógát.⁹ 53.]

Ardzsuna szólt:

[54. Mi a jellemző arra, aki elnyugodott elmével révületbe mélyedt, Fürtöshajú? Az elnyugodott lelkű egyén beszél-e? ül-e? jár-e? 54.]

⁶ [39.] A szánkhjára való hivatkozás nem a köteleességteljesítésre, hanem a lélek halhatatlanságára vonatkozik (lásd az Utószóban). A tettek bilincse a karma-tanra utal, amely szerint minden tett következménnyel, tehát végső fokon elkerülhetetlenül újjászületéssel jár.

⁷ [42.] A Védák a hindu vallás szent szövegei, himnuszok, amelyeket a papok áldozatbemutatáskor énekeltek.

⁸ [45.] A dolgok hármasság jellege: lásd a XIV. énekben. A versszak értelme valószínűleg az, hogy a Védák csak a hármasság jelleget alávett anyagi világra vonatkoznak, a lélek ettől független.

⁹ [53.] Révület - számádhí, gondolkodás nélküli állapot, lásd az Utószóban. Szokásos fordítása elmélyedés, elmélkedés, összpontosítás, meditáció (contemplation, concentration, meditation, Versenkung, stb.).

A Magasztos szólt:

[55. Aki szívének minden vágyáról lemond, Prithá fia, és megelégszik önmagával önmagában, azt nevezik elnyugodott elméjűnek. 55.]

[56. Akit a baj nem rendít meg, az örömet nem kívánja, szenvedélyt, félelmet, haragot elhagyott, azt a bölcslet mondják elnyugodott lelkűnek. 56.]

[57. Aki nem vonzódik semmihez, s ha jó vagy rossz éri, nem örvend és nem haragszik, annak elméje elnyugodott. 57.]

[58. Ha - mint tagjait a teknősbéka - visszavonja minden érzékét az érzékelt dolgoktól, akkor elméje elnyugodott. 58.]

[59. A benyomások leperregnek a táplálék nélkül maradó lélekről, csak emlékük íze marad meg; de amikor megpillantja a Legmagasabbat, az emlék is leperreg. 59.]

[60. Mert még a törekvő, bölcs férfi érzelmeit is erővel elragadják az izgató érzékek, Kuntí fia. 60.]

[61. Fojtsa el minden érzékét, és egyedül velem törődjön jógában [*vagy: önfegyelemben*]; mert aki uralkodni tud érzékein, annak elméje elnyugodott. 61.]

[62. Az érzékelt dolgokkal törődő ember gondolatai ezekhez ragaszkodnak [*vagy: vonzódnak*]; a ragaszkodásból (vonzódásból) vágy támad, a vágyból harag születik, 62.]

[63. a haragból tévelygés keletkezik, a tévelygésből emlékezetzavar, az emlékezetzavarból tudatvesztés, s a tudatvesztő elpusztul. 63.]

[64. Ám aki önmagát legyőzi, és önuralommal, szenvedélytől és gyűlölettől mentes érzékekkel veszi tudomásul az érzékelt dolgokat, az nyugalomra lel. 64.]

[65. A nyugalomban minden szenvedés megszűnik; mert a nyugodt lelkű egyén tudata hamarosan megállapodik. 65.]

[66. Fegyelmezettség [*vagy: Megkötés*] nélkül nincs (igazi) tudat, megkötés nélkül nincs elmélyültség, elmélyültség nélkül nincs béke, s béke nélkül hogyan lehetne boldogság? 66.]

[67. Mert akinek gondolatai a csapongó érzékeket követik, azok magukkal ragadják elméjét, mint szél a hajót a tengeren. 67.]

[68. Tehát, erőskarú hős, aki visszavonja minden érzékét az érzékelt dolgoktól, annak elméje elnyugodott. 68.]

[69. Amikor éjszaka van minden élőnek, akkor az önmagán uralkodó egyén ébren van; amikor az élők ébren vannak, a tisztán látó bölcsnek éjszaka van. 69.]

[70. Akibe minden vágy úgy ömlik, ahogyan a folyók ömlenek a szakadatlanul megtelő és mégis változatlanul maradó óceánba, az éri el a békét, nem az, aki vágyra vágyik. 70.]

[71. Aki minden vágyról lemondva, közönnyel, érdektelenül, önösség nélkül éli életét, az a férfi békére jut. 71.]

[72. Ez a Brahman-lét, Prithá fia; aki ezt eléri, nem tévelyeg tovább. S ha ebben éri halála, a Brahman-nirvánába jut. 72.]

Így hangzik A Magasztos Szózatában

A száñkhja jógája
című második tanítás.

III. Ének

Ardzsuna szólt:

[1. Lelkek Leigázója, ha értékesebbnek tartod a tethnél a tudatot, akkor miért ösztönzöl szörnyű tette, Fürtöshajú? 1.]

[2. Elmémet megzavarod kétértelmű szavaiddal; nevezd meg világosan azt az egyet, amelyik inkább javamra válik. 2.]

A Magasztos szólt:

[3. Büntelen hős, már beszéltem arról, hogy kétféle irányzat van e világon: a szánkhja követői a tudás jogáját [vagy: megkötését, fegyelmezését, módszerét], a jóga követői a cselekvés jogáját hirdetik. 3.]

[4. A cselekvéstől tartózkodás nem szabadítja meg az embert a tettek következményétől [: az újjászületéstől], és a pusztá lemondás sem vezet tökéletességre. 4.]

[5. Mert senki sem élhet egy pillanatig sem cselekvés nélkül, mivel akaratán kívül is cselekvésre kényszerül mindenki a Természetből fakadó adottságok folytán. 5.]

[6. Aki visszafogja érzékszerveit a cselekvéstől, de gondolataiban az érzékek tárgyainál időzik, az a balgatag ember képmutató nevet érdemel. 6.]

[7. Aki viszont gondolataival féken tartja érzékszerveit, és cselekvő érzékszerveivel a cselekvés jogája [vagy: fegyelmezése] újtára lép a tettekhez ragaszkodás (vonzalom) nélkül, az kiválik a többiek közül. 7.]

[8. Tedd meg a rádszabott tettet, mert tétlenségnél több a tett; tétlenséggel testedet sem bírnád fenntartani. 8.]

[9. A cselekvés gúzsba köti az embereket, kivéve, ha áldozat kedvéért cselekszenek. Ennek kedvéért végezd a cselekvést, Kuntí fia, vágyaktól távol tartva magadat. 9.]

[10. Egykor az Alkotó az emberekkel együtt teremtette az áldozatot is, és szólt: „Ezzel tartsátok fenn fajotokat, ez legyen kívánságaitok fejőstehene. 10.]

[11. Ezzel tiszteljétek az isteneket, s az istenek is tisztelni fognak benneteket. Ha így kölcsönösen tisztelitek egymást, a legnagyobb áldásban lesz részetek.” 11.]

[12. Mert az áldozattal megtisztelt istenek megadják nektek a kívánt élvezeteket. Aki adományaitok viszonzás nélkül élvezzi, az tolvaj. 12.]

[13. Az áldozatból visszamaradt étellel táplálkozó, igazlelkű emberek megszabadulnak minden büntőtől. A gonoszok, akik csak saját maguknak főznek, kárhozatot esznek. 13.]

[14. Az élők élelemből élnek, az élelem az esőtől fakad, az eső az áldozatból támad, az áldozat tetteiből születik, 14.]

[15. e tettről tudnod kell, hogy a Brahmanból keletkezett, a Brahman az Óm szóból [vagy: az Elmúlhatatlanból] származik, így a mindent átható Brahman örökké jelen van az áldozatban.¹⁰ 15.]

[16. Aki ezt a körforgást nem lendíti tovább e földön, annak a bűnös, élvhajász embernek az élete hiábavaló, Prithá fia. 16.]

¹⁰ [15.] Óm - misztikus varázsige, ezzel kezdik az áldozatot, és a régebbi mágikus fejtegetések ebből a varázsigéből származtatták a Teremtést. Az Óm igét az aksara 'elmúlhatatlan' szóval írják körül, ezért e szöveghelyet többnyire így értelmezik: A Világlélek az Örökkévalóból született.

- [17. Ám az a halandó, aki önmagában leli boldogságát, önmagának örvend, önmagával megelégszik, annak már nincs mit tennie. 17.]
- [18. Annak már nincs oka sem tette, sem tétlenségre, s nincs semmi ok, amelyért bármely élőlényhez kellene fordulnia a földön. 18.]
- [19. Ezért mindenkor végezd kiszabott teendődet, anélkül, hogy ragaszkodnál hozzá. A ragaszkodás nélkül cselekvő egyén a legfelső célt éri el. 19.]
- [20. Mert cselekvéssel érte el a tökéletességet Dzsánaka és a többi király.¹¹ És népeid irányítására való tekintettel is cselekedned kell. 20.]
- [21. Amit a kiválóbbak tesznek, azt követik a többiek. Amit ő példaként művel, azt utánozza a nép. 21.]
- [22. Prithá fia, nincs semmi a Három Világon, amit nekem tennem kellene; nincs elérendő, amit nem értem volna el, mégis szüntelenül cselekszem. 22.]
- [23. Mert ha nem cselekedném ernyedetlenül, mindenben az én példámat követnék az emberek, Prithá fia. 23.]
- [24. Romba dőlné a Mindenség, ha nem végezném tettemet. Felfordulást okoznék, és elpusztítanám a teremtményeket. 24.]
- [25. Ahogy a tetteikhez ragaszkodó tudatlanok cselekesznek, úgy cselekedjék a bölcs is, de ragaszkodás nélkül, pusztán azért, hogy a népet irányítsa. 25.]
- [26. Ne keltsen bizonytalanságot a tettükhöz ragaszkodó tudatlanokban: végezze minden tetteit készséggel a tudó, de magát jógával megkötve [vagy: fegyelmezve]. 26.]
- [27. Minden dolgot a Természet törvényei művelnek, csupán az önösségtől megtevesztett egyén gondolja: „Én vagyok a cselekvő”.¹² 27.]
- [28. Ám aki a törvényszerűség és a tett megoszlását helyesen ismeri, az tisztában van vele, hogy törvények érvényesülnek (automatikusan) a törvényszerűségeken, és nem ragaszkodik (a tett gyümölcséhez). 28.]
- [29. Akik a Természet törvényeit nem látják világosan, azok e törvények végezte tettekhez ragaszkodnak (mint saját tettükhöz). Ám a teljesség-tudó mégse keltsen kétséget e rész-tudó balgákban. 29.]
- [30. Minden tettetted ajánld nekem, a Legfelső Énre függesztett gondolattal, remény és haszonvágy nélkül, s harcolj, elvetve aggályaidat. 30.]
- [31. A halandó, aki ernyedetlenül követi e tanításomat, hittel és ellentmondás nélkül, tettei révén szintén megváltást nyer. 31.]
- [32. Ám akik ellenzik és nem követik tanításomat, elkárhoznak e minden tudásukban tévedő ostobák. 32.]
- [33. A bölcs is cselekszik, saját természetének megfelelően; minden lény a maga természetét követi; mit ér, ha valaki elfojtja a természetet? 33.]
- [34. Minden egyes érzékszerv tárgyaihoz [érzeteihez] vonzalom vagy ellenszenv tapad; ne légy e kettőnek rabja, mert mindkettő akadály utadon. 34.]
- [35. Jobb, ha saját kötelességedet eredménytelenül végzed, mint ha más kötelességét sikeresen; saját kötelességed teljesítése közben a halál is jobb; más kötelessége veszélybe sodor.¹³ 35.]

¹¹ [20.] Dzsánaka - félig legendás, jámbor lelkű király, számtalan áldozat bemutatója.

¹² [27.] A Természet törvényei - szó szerint: A Természet [vagy: az anyag] hármasság jellege, lásd a XIV. énekben.

¹³ [35.] A versszak a hírhedt kasztrendszer ideológiai alátámasztása, amire a későbbiekben is visszatér.

Ardzsuna szólt:

[36. De hát akkor milyen kényszer hatására követ el bűnt az ember saját akarata ellenére is, Vrisni-nép ura, mintha erőszak hajtaná? 36.]

A Magasztos szólt:

[37. A vágy az oka, a harag az oka, amely a szenvedélyből fakad, s igen falánk, igen vétkes; ez a legnagyobb ellenség a földön. 37.]

[38. Mint tüzet a füst, mint tükröt a szenny beborítja, mint anyaméh a magzatot borítja, úgy borítja ez a Mindenséget. 38.]

[39. Ez az ezer alakot öltő, örök ellenség telhetetlen tűzként beborítja a tudó tudását, Kuntí fia. 39.]

[40. Befészkeli magát az érzékekbe, a gondolatokba, a tudatba, ezek segítségével vezeti félre a tudást, és beborítja a lelket. 40.]

[41. Ezért legelőször is érzékeidet fékezd meg, Bháraták hőse. Sújtsd le e gonoszt, amely elemészt észt, tudást. 41.]

[42. Erősnek mondják az érzékeket, az érzékeknél erősebb a gondolkozás, a gondolkozásnál erősebb az értelem, de az értelemnél is erősebb ez. 42.]

[43. Ha felismerted, hogy ez erősebb az értelemnél, légy magad önmagad támasza, erőskarú hős, és sújtsd le ezt az ezer alakú, veszedelmes ellenséget. 43.]

Így hangzik A Magasztos Szózatában

A cselekvés jógája

című harmadik tanítás.

IV. Ének

A Magasztos szólt:

[1. Ezt az örök jóga-tant egykor Vivaszvánnak nyilatkoztattam ki, Vivaszván Manunak adta tovább, Manu Iksvákunak mondta el.¹⁴ 1.]

[2. Így hagyományozódott sorra a királyi bölcserekre ez a tudás, azonban a hosszú idő sodrában feledésbe merült ez a jóga. 2.]

[3. Most azonban neked nyilatkoztattam ki ezt az ősi jógatant, mert hívem és barátom vagy. A legnagyobb titok ez. 3.]

Ardzsuna szólt:

[4. Te később születél Vivaszvánnál, ő régebben született. Hogyan értsem, hogy kezdetben te nyilatkoztattad ki neki? 4.]

A Magasztos szólt:

[5. Sok születésem volt már a múltban, s neked is, Ardzsuna. Én valamennyit ismerem, te azonban nem ismered, ellenségeid ostora. 5.]

[6. Noha születetlen és haláltalan vagyok, s noha minden lény ura vagyok, saját természetem fölött is uralkodva megszülettek a magamteremtette káprázat révén. 6.]

[7. Valahányszor az igazság aláhanyatlík, Bhárata, és eluralkodik a törvénytelenység, én megalkotom önmagamot. 7.]

[8. Az igazak oltalmára, a gonoszok elpusztítására, az igazság uralomra juttatására koronként testet öltök. 8.]

[9. Aki valóságához híven így ismeri születésemet és csodálatos működésemet, teste elhagyása után nem születik újjá: belém olvad, Ardzsuna. 9.]

[10. Szenvedélyt, félelmet, haragot levetkőzve, velem eltelve, nálam keresve oltalmat, tudás vezeklésével megtisztulva, sokan egyesültek már lényemmel. 10.]

[11. Akik hozzám fordulnak, azokat én is ugyanúgy szeretem. Bármilyen úton indulnak, hozzám jutnak az emberek, Prithá fia. 11.]

[12. Akik tetteikben sikerre vágynak, azok az isteneknek áldoznak; az emberek világában gyors sikerre vezet a tett. 12.]

[13. Én teremtettem a négy rendet, kiszabva teendőiket és jellegüket; értsd meg, hogy én cselekedtem ezt is, bár örök nem-cselekvő vagyok.¹⁵ 13.]

[14. A tett engem nem szennyez be, tett gyümölcseire nem vágyom; aki ilyennek ismer fel, azt nem béklyózza meg a tett. 14.]

[15. Ezzel a felismeréssel végezték tetteiket az egykori megváltást keresők is; te is végezd tetteidet, amint egykor a régiek tették. 15.]

[16. A látnokok is zavarban vannak, hogy mi a tett, és mi a tétlenség; én felvilágosítalak arról a

¹⁴ [1.] Vivaszván - a Napisten, Manu atyja. Manu az indiai Noé, az emberiség törvényadója. Iksvákú Manu fia, mitikus király.

¹⁵ [13.] Négy rend - papok, nemesek vagy harcosok, közrendűek (földművesek, iparosok), szolgák. A három jelleg szerint (lásd XIV. ének) a papokra a jóság vagy igazság, a harcosokra a szenvedély (némi jósággal), a közrendűekre a szenvedély (némi sötétséggel), a szolgákra a sötétség jellemző.

- tetről, amelynek ismerete megszabadít minden bajtól. 16.]
- [17. Ismerned kell a tett, ismerned kell a büntett, s ismerned a tétlen tett titkos útját. 17.]
- [18. Aki felismeri a tettben a tétlenséget és a tétlenségben a tettet, az olyan ember a bölcs, az olyan az önmagát fegyelmező, bármely tettet végez. 18.]
- [19. Aki minden tettehez vágy és ábrándok nélkül kezd, azt tetteit a tudás tüzeiben felperzselő bölcsnek nevezik a tudók. 19.]
- [20. Aki levetkőzte a tett gyümölcsének óhaját, mindennel elégedett, minden kapcsolatról lemondott, az elmerülhet a tettekben, mégsem tesz semmit. 20.]
- [21. Aki remények nélkül, visszafogott elmével, minden birtokvágyról lemondva, pusztán testével cselekszik, azt nem szennyezi vétek. 21.]
- [22. Aki elégedett azzal, amit véletlenül kap, irigységet nem ismer, sikert-balsikert egyformán fogad, ellentét-párokon túljutott, azt ha cselekszik sem bilincseli a tett. 22.]
- [23. Aki minden ragaszkodást elvetve, felszabadultan, tudásban szilárd elmével, áldozatként végzi cselekvését, annak minden tette semmibe olvad. 23.]
- [24. A felajánlás Brahman, az áldozat Brahman, Brahman-tűzben a Brahman mutatja be; ezzel jut el a Brahmanba a Brahman-tettbe merülő. 24.]
- [25. Egyes jógik az isteneknek mutatnak be áhítattal áldozatot, mások a Brahman tüzeiben áldozattal áldozzák fel az áldozatot. 25.]
- [26. Egyesek a hallást és többi érzékszervüket ajánlják fel áldozatul az önfegyelmezés tüzeiben, mások az érzékszervek tüzeiben a hangot és a többi érzetet ajánlják fel áldozatként. 26.]
- [27. Ismét mások minden érzékszervük működését vagy a lélegzés folyamatát áldozzák fel önuralmuk tudásgyújtotta jóga-tűzében. 27.]
- [28. Mások anyagi javakkal áldoznak, vezekléssel áldoznak, jógával áldoznak, és a Védák tanulásával áldoznak a fogadalmukban szilárd aszkéták. 28.]
- [29. Mások a lélegzet visszatartásához folyamodnak, és a leheletben áldozzák fel a lélegzetet, vagy a lélegzetben a leheletet, elzárva a ki- és belélegzés útját.¹⁶ 29.]
- [30. Ismét mások élelemtől tartóztatják meg magukat, és életerejükben áldozzák fel életerejüket. Mindezek az áldozat-értők áldozattal eltörlik bűneiket. 30.]
- [31. Áldozat maradékanak élet-eledelével táplálkoznak az örök Brahmanba jutnak; aki nem áldozik, itt a földön sincs helye, nemhogy ott túl, Kuruk vitéze. 31.]
- [32. Így a Teremtő szájából sokféle áldozat áradt ki. Tudd, hogy tetteiből születik valamennyi; ha ezt tudod, megszabadulsz [eléred a megváltást]. 32.]
- [33. Anyagi javak áldozatánál többet ér a tudás áldozata, ellenségeid ostora; mert minden tettet teljességgel magában foglal a tudás, Prithá fia. 33.]
- [34. Tudd meg, hogy erre a tudásra alázat, kérdezősködés, szolgálat jutalmául tanítanak meg a valóságot látó tudók. 34.]
- [35. S ha ezt megismerted, többé nem fogsz tévedni, Pándu fia; ennek birtokában minden lényt önmagadban fogsz látni, és ugyanakkor énbennem. 35.]
- [36. Ha minden bűnöző közül a legbűnösebb volnál is, minden bűnön átkelsz a tudás bárkáján. 36.]
- [37. Mint ahogy a lobogó tűz minden fát hamuvá hamvaszt, Ardzsuna, ugyanúgy hamuvá hamvaszt minden tettet a tudás tüze. 37.]
- [38. Nincs semmi, ami a tudáshoz hasonló tisztító erővel bírna. Aki a jógában tökéletességre jutott, ezt idővel önmagában találja meg. 38.]

¹⁶ [29.] Lehelet, lélegzet - kilélegzés, belélegzés (a jóga lélegzetszabályozási gyakorlata).

[39. A hívő, aki érzékeit megfékezi, elnyeri a tudást, ha minden erejével erre törekszik. Ha a tudást elnyerte, igen hamar a legteljesebb nyugalmat is eléri. 39.]

[40. A tudatlan, a nem hívő, a kételkedő elpusztul; a kételkedőnek sem itt a földön, sem ott túl nincs helye, s boldogsága sincsen. 40.]

[41. Aki a jóga segítségével lemondott a cselekvésről, kételyét tudással metszette szét, s önmaga ura, azt nem béklyózzák többé tettei, Kincs Győztese. 41.]

[42. Így hát tudatlanságból fakadó, szívedbe férköztött kételyedet mesd szét a tudás kardjával, s kövesd a jógát! Indult csatára, Bhárata! 42.]

Így hangzik A Magasztos Szózatában
A tudás jógája
című negyedik tanítás.

V. Ének

Ardzsuna szólt:

[1. A cselekvésről lemondást hirdeted, Krisna, majd pedig a jógát; mondd meg világosan, hogy a kettő közül melyik a célravezetőbb? 1.]

A Magasztos szólt:

[2. A lemondás is, a cselekvés jógája is egyaránt a legfőbb üdvhöz vezet, azonban a kettő közül a cselekvésről lemondásnál értékesebb a cselekvés jógája. 2.]

[3. Azt tekintsd véglegesen lemondónak, aki nem gyűlöl és nem kíván; aki szenttelen, könnyen megszabadul kötelékeitől, erőskarú hős. 3.]

[4. A szánkhját és a jógát együgyűek vallják különbözőnek, nem a bölcsök. Aki az egyiket helyesen követi, mindkettőnek a gyümölcsét elnyeri. 4.]

[5. Azt a célt, amelyhez a szánkhja hívei eljutnak, a jóga követői is elérik; aki egynek tekinti a szánkhját és a jógát, az lát helyesen. 5.]

[6. Jóga nélkül viszont nehéz a lemondásig eljutni, erőskarú; ám a jógába merülő bölcs hamarosan eléri a Brahmant. 6.]

[7. Aki jógába merülve, tisztult lélekkel, önmagán uralkodva, érzékein uralkodva, önmagát minden más lényel azonosnak tekinti, ahhoz a cselekvésből sem tapad szenny. 7.]

[8. A valóságot felismerő jógai így gondolkozzék: „Semmit sem én teszek”, akár lát, hall, tapint, szagol, eszik jár, alszik, lélegzik, 8.]

[9. beszél, ürít, fog, szemét behúnyja, kinyitja. „Az érzékek kapcsolódnak az érzékelt tárgyakhoz” - vélje így. 9.]

[10. Aki minden ragaszkodásról lemondva, tetteit a Brahmanra ruházva cselekszik, arról leperreg a bűn, mint víz a lótusz szirmáról. 10.]

[11. A jógik testükkel, gondolataikkal, tudatukkal és pusztá érzékeikkel úgy végzik tetteiket, hogy a ragaszkodásról lemondanak énjük megtisztítása érdekében. 11.]

[12. Aki jógával fegyelmezi magát, az lemond a tett gyümölcséről, és így örök békére jut; aki nem fegyelmezi magát, s a gyümölcshöz ragaszkodik, azt a vágy bilincsbe veri. 12.]

[13. Ha gondolatban minden tettről lemondott, akkor a lélek nyugalomban pihen kilenc kapujú várában [a testben], maga uraként, és nem tesz, nem indít tette. 13.]

[14. Ez a király nem követel tetteket, nem tűz ki feladatot alattvalóinak [az érzékszerveknek], nem biztatja őket a tett gyümölcsével. Csak természetük működik magától. 14.]

[15. Ez az úr nem veszi át senkitől vétkeit vagy jótettét. A tudást tudatlanság burkolja, ez megtéveszti az embereket. 15.]

[16. De aki tudással megsemmisíti önmagában ezt a tudatlanságot, abban a tudás napfényként felragyogtatja a Legfelsőt. 16.]

[17. Akik tudatukkal és egyéniségükkel ebbe merülnek, ehhez fordulnak, ennél keresnek menedéket, a tudás letörli vétkeik szennyét, és több újjászületés nem vár rájuk. 17.]

[18. A bölcs szemében egyforma a szertartástudó, jámbor pap, a tehén, elefánt, kutya, kutyahúsevő pária. 18.]

[19. Akiknek gondolatait ez az egyformaság uralja, már ezen a földön legyőzték a születést és halált; mert a hibátlan Brahman egyforma, s így ők a Brahmanban lakoznak. 19.]

[20. A Brahman-ismerő, Brahmanban lakozó, rendíthetetlen elméjű, tévedhetetlen bölcs ne örvendjen, ha jó éri, s ha baj éri, ne bánkódjék. 20.]

[21. Külvilág ingerei elől elzárkózva, önmagában találja meg boldogságát a lelkét Brahman-jógával megkötő bölcs, s nem múló boldogságot élvez. 21.]

[22. Az ingerek-szülte élvezetek szenvedés szülőanyjai, kezdetük van és végük van, Kuntí fia; a bölcs nem leli bennük örömét. 22.]

[23. Aki még e földön, teste elhagyása előtt el tudja fojtani vágyból és haragból fakadó indulatait, az jógi, az boldog ember. 23.]

[24. Akit belső boldogság, belső öröm, belső világosság hat át, az a jógi a Brahmannel azonossá válik, és a Brahman-nirvánába jut. 24.]

[25. A büntől megtisztult, kételyektől megszabadult, magukon uralkodó, minden lény üdvének örülő látnokok elnyerik a Brahman-nirvánát. 25.]

[26. Vágyat, haragot levetkőző, elméjükön uralkodó, önmagukat ismerő aszkéták előtt nyitva áll a Brahman-nirvána. 26.]

[27. A bölcs, aki a külvilág ingereit kizárva, tekintetét két szemöldöke közé szegezve, orrlyukán egyenletesen lélegezve ki s be, 27.]

[28. érzékeit, gondolatait, tudatát megzabolázva, kívánságot, félelmet, haragot örökre elvetve, egyetlen célként a megváltásra törekszik, az megváltódott. 28.]

[29. Aki felismeri, hogy én vagyok az áldozat és vezeklés elfogadója, az egész világ legfőbb ura, minden élő barátja, az elnyeri a békét. 29.]

Így hangzik A Magasztos Szózatában
A cselekvésről lemondás jógája
című ötödik tanítás.

VI. Ének

A Magasztos szólt:

- [1. Aki a tett gyümölcsével nem törődve végzi köteles munkáját, az az igazi jógi, nem pedig az, aki nem gyújt áldozati tüzet, nem végzi a szertartásokat.¹⁷ 1.]
- [2. Tudd meg, Pándu fia, hogy amit lemondásnak hívnak, az nem más, mint a jóga; mert aki nem mond le elképzeléseiről, nem lehet jógi. 2.]
- [3. A jóga útjára lépő bölcsnek a tett a talpköve; a jóga csúcsára érkezettnek a nyugalom a talpköve. 3.]
- [4. Amikor sem érzékei tárgyához, sem a tettekhez nem ragaszkodik, minden elgondolásáról lemond, akkor mondják, hogy a jóga csúcsára érkezett. 4.]
- [5. Saját énjével emelje fel énjét, ne hagyja lesüllyedni énjét; mert saját énje lehet barátja saját magának, és saját énje lehet ellensége saját magának. 5.]
- [6. Ön-énje ön-barátja annak, aki önmagával legyőzte önmagát; ám aki nem ura önmagának, annak ön-énje ellenségesen ön-ellenfelévé válik. 6.]
- [7. Az önmagát legyőző, megbékélt egyén a Legfelső Szellemet találja meg hidegben és melegben, jóban és rosszban, tisztességben és megvetésben. 7.]
- [8. A tudással és megismeréssel megelégedő, érzékeit legyőző, az elért csúcson szilárdan megálló, göröngyöt, követ, aranyat egyformának tekintő jógit nevezik fegyelmeztnek. 8.]
- [9. Barát, társ, ellenség mindegy neki, rosszakarók és jóindulatuak között középen áll, igazakra és gonoszakra ugyanúgy gondol, ezért különb mindenkinél. 9.]
- [10. A jógi magányba vonulva, egyedül, elméjét megfékezve, reményről és birtokvágyról lemondva, szüntelenül fegyelmezze magát. 10.]
- [11. Tiszta helyen készítsen magának szilárd ülőhelyet, ne túl magasat és ne túl alacsonyat, kusa-fűvel, özbőrrel és ruhával letakarva,¹⁸ 11.]
- [12. azon az ülőhelyen ülve összpontosítsa gondolatait egy pontra, állítsa meg elméje és érzékszervei tevékenységét, így végezze a jógát önmaga megtisztítása érdekében. 12.]
- [13. Egyenesen tartsa törzsét, nyakát, fejét, mozdulatlanul, szilárdan; tekintetét szegezze orra hegyére, ne tekintgessen szertesét. 13.]
- [14. Békés lélekkel, gondoktól menten, önmegtartóztatás fogadalmában, gondolatait megfékezve, elméjét rám irányítva, egyedül velem törődve üljön jógában. 14.]
- [15. Ha állandóan így fegyelmezi magát a jógi, gondolatait kordában tartva, eléri a bennem rejlő, legfelső nirvána békéjét. 15.]
- [16. Nem végez jógát az, aki sokat eszik, de az sem, aki folyton koplal; ugyanígy az sem, aki túl sokat alszik vagy virraszt, Ardzsuna. 16.]
- [17. Aki fegyelmezetten táplálkozik és pihen, dolgait fegyelmezetten végzi, fegyelmezetten alszik és van ébren, az valósította meg a szenvedéstől mentesítő jógát. 17.]
- [18. Ha a kordában tartott elme önmagába vonul vissza, akkor a semmiféle vágytól nem érintett egyént fegyelmeztnek nevezik. 18.]
- [19. Mint szélcsendes helyen a mécs lángja nem libeg - ezt a hasonlatot szokták a féken tartott

¹⁷ [1.] Aki nem gyújt áldozati tüzet - a világtól elvonuló, kolduló aszkéta.

¹⁸ [11.] Kusa-fű - sásfű, amelyet áldozati szertartásnál hintettek a földre.

- elméjű jógira alkalmazni, aki jógával fegyelmezi magát. 19.]
- [20. Midőn a jóga szolgálata megállítja az elmét és az elpihen, s midőn önmaga önmagát szemléli és önmagával megelégszik, 20.]
- [21. akkor megismeri a csak tudattal megközelíthető, érzékek fölötti, végtelen boldogságot; és ha ebben maradva, nem szakad el a (megismert) igazságtól, 21.]
- [22. ennek elnyerése után más nyereséget nem tart többre, s ebben maradva, a legsúlyosabb csapás sem ingatja meg. 22.]
- [23. Ennek a szenvedés kötődésétől oldódásnak a neve jóga, így kell tudni; ezt a jógát kell végezni eltökélten, ernyedetlen akarattal. 23.]
- [24. Elgondolásaiból fakadó vágyait mindenestül, csírájukban fojtsa el, érzékei seregét értelme kerítse be, zabolázza meg, 24.]
- [25. fokozatosan merüljön nyugalomba szilárdan eltökélt tudattal, gondolatait csak magára irányozza, és ne gondoljon semmire. 25.]
- [26. Bármerre elkalandoznék a csapongó, ingatag gondolat, mindenhonnét terelje vissza, hajtsa önmaga uralma alá. 26.]
- [27. Mert a gondolatait elaltató, szenvedélyeit elpihentető, mindentől megtisztult jögi Brahmannal azonosul, a legfőbb boldogság tölti el. 27.]
- [28. A hibáktól megtisztult jögi, aki magát örök fegyelem alatt tartja, könnyűszerrel eléri a Brahmannal egyesülés végtelen boldogságát. 28.]
- [29. Aki jógával köti meg énjét, az minden lényben magát látja és magában lát minden lényt, azonosnak tekint minden dolgot. 29.]
- [30. Aki mindenben engem lát, és mindent bennem lát, az nem szakadhat el tőlem, s én sem szakadok el tőle. 30.]
- [31. Aki minden lényben engem szeret, mert meglátta, hogy minden egy, az a jögi énbennem él, bárhol tartózkodik. 31.]
- [32. Aki mindent önmagához hasonlít, és egyformának néz örömet és bánatot, Ardzsuna, azt tartsd a legtökéletesebb jöginak. 32.]

Ardzsuna szólt:

- [33. Mandhu leverője, azt tanítod, hogy e közömbösséggel elérhető a jóga, de úgy hiszem, hogy ez nem lehet tartós, hiszen minden ingatag. 33.]
- [34. Ingatag a gondolkozás, Krisna, és erőszakosan, szakadatlanul felkavarja az embert; úgy vélem, hihetetlenül nehéz féken tartani, akár a szelet. 34.]

A Magasztos szólt:

- [35. Erőskarú hős, a gondolkozás kétségkívül ingatag, nehezen fékezhető, de gyakorlás és szenvtelenség féken tartja, Kuntí fia. 35.]
- [36. Aki nem fékezi önmagát, nem érheti el a jógát, így mondom. De aki ura önmagának és kitartó, a megfelelő módszerek segítségével eljut hozzám. 36.]

Ardzsuna szólt:

- [37. Aki hívő, de nem elég kitartó, és gondolkozása elpártol a jógától, s így nem éri el a jóga tökéletességét, milyen célhoz jut el, Krisna? 37.]
- [38. Vajon nem fog-e szétfosló felhőként elenyészni, mindkét lehetőségtől megfosztva, támasz nélkül, lebukva a Brahmanhoz vezető útról? 38.]
- [39. Oszlasd el maradéktalanul ezt a kételyemet, Krisna; rajtad kívül nincs senki, aki ezt a kételyt eloszlathatná. 39.]

A Magasztos szólt:

[40. Prithá fia, sem itt, sem ott túl nem vész el az ilyen ember; mert aki erényes volt tetteiben, azt nem sújthatja balsors. 40.]

[41. Az igazak világába jut jutalmul, s miután végtelen hosszú ideig ott lakott, tisztalelkű, jómódú emberek házában születik újjá az, aki gyöngé volt a jógához. 41.]

[42. De az is lehet, hogy bölcs jógik családjában ölt testet, noha az ilyen származás érhető el legnehezebben e világon. 42.]

[43. Itt újra visszanyeri azt a jóga-bölcsességet, amelyre előző testében eljutott, s annál buzgóbban törekszik tovább a tökéletességre, Kuru-sarj. 43.]

[44. Előző igyekezete akaratlanul is tovább sodorja; ha valaki pusztán megismerni kívánja a jógát, az is többet ér, mint a Veda-szövegek. 44.]

[45. Ám a kitartóan igyekvő jógik megtisztul bűneitől, születések sorozatán át tökéletesedik, s végül a legfőbb célhoz ér. 45.]

[46. A jógik fölötté áll az aszkétáknak, fölötté áll a tudás birtokosainak, s fölötté áll a tevékenységbe merülőknék is. Légy hát jógik, Ardzsuna! 46.]

[47. De valamennyi jógik közül azt tartom legigazibb jóginak, aki felém forduló lélekkel, hittel szeret engem. 47.]

Így hangzik A Magasztos Szózatában
Az elmélkedés jógája
című hatodik tanítás.

VII. Ének

A Magasztos szólt:

[1. Most hallgasd meg, Prithá fia, hogyan ismerhetsz meg teljességemben, kétségektől menten, gondolataidat reám irányítva, bennem bízva, a jógát követve. 1.]

[2. Maradékalanul feltárom előtted ezt a tudást és megismerést, s ha ezt ismered, nem marad semmi, amit ezen kívül ismerned kellene. 2.]

[3. Emberek ezrei közül alig egy törekszik tökéletességre, s a tökéletességet elérő törekvők közül alig egy ismer igazi valómban. 3.]

[4. Föld, víz, tűz, szél, éter [úr], gondolkodás, értelem, én-tudat - erre a nyolc részre osztottam fel természetemet. 4.]

[5. Ez az alacsonyabbrendű; de ismerd meg másik, magasabbrendű természetemet is, erőskarú hős, amely lélekké válva, fenntartja a mindenséget. 5.]

[6. Ebből az anyaméhből születik minden élőlény, értsd meg ezt; én vagyok az egész világ kezdete és ugyanúgy pusztulása. 6.]

[7. Nincs semmi, ami fölöttem állna, Kincs Győztese; a mindenség reám van felfűzve, mint fonálra a gyöngyszemek. 7.]

[8. Én vagyok a víz íze, Kuntí fia, én vagyok a Nap és Hold fénye, az *Óm* szó az összes Védában, hang a levegőben, bátorság a férfiban, 8.]

[9. tiszta illat a földben, hő a tűzben, élet az összes élőlényben, vezeklés a vezeklőkben. 9.]

[10. Minden élő csírájának engem ismerj, Prithá fia. Bölcsék bölcsessége, dicsők dicsősége én vagyok, 10.]

[11. s én vagyok a hatalmasok hatalma - amíg az vágytól és szenvedélytől távol van -, s az élőlények szerelmi vágya is én vagyok - amíg az törvénysértéstől távol van -, Bháraták hőse. 11.]

[12. És minden jóság, szenvedély vagy sötétség uralta jelenség [az anyagi világ] tőlem nyeri e jellegét, tudd meg; nem én létezem bennük, ők léteznek bennem. 12.]

[13. E hármas jelleggel felruházott jelenségek megtévesztik az egész világot, s nem ismerik fel, hogy én ezek fölött állok, örökkévaló vagyok. 13.]

[14. Mert nehéz átlátni ezen a jellegekben megmutatkozó, csodás káprázaton; csak akik hozzám fordulnak, azok jutnak túl ezen a káprázaton. 14.]

[15. Nem fordulnak hozzám a gonoszok, balgák, e leghitványabb emberek, mert a káprázat megfosztotta őket a tudástól, és démoni létformát öltöttek. 15.]

[16. Az igaz emberek négyféle csoportja szeret engem, Ardzsuna: a szenvedők, a tudásra vágyók, a célratörők és a bölcsék, Bháraták hőse. 16.]

[17. Legkülönb közülük a szüntelen jógában élő, egyedül engem szerető bölcs; mert mindennél kedvesebb vagyok neki, és ő is kedves nekem. 17.]

[18. Mindannyian nemes lelkűek, de a bölcsét magammal azonosnak tekintem, mert fegyelmezett lélekkel hozzám fordul, mint legfőbb menedékéhez. 18.]

[19. Sok újjászületése végén hozzám fordul a bölcs, felismerve; „Vásudéva [Krisna] a mindenség”. Ám igen ritka az ilyen emelkedett lelkű egyén. 19.]

[20. Akiket különféle vágyak megfosztottak tudásuktól, azok más istenekhez fordulnak, különféle szertartásokat végeznek, és így saját természetük [egyéniségük] veri bilincsbe őket. 20.]

[21. De bármilyen testet imád egyik vagy másik hívó igaz hittel, ezt a tántoríthatatlan hitet mindegyikőjüknek én adom. 21.]

[22. Ebben a hitben elmélyülve igyekszik annak a kegyét elnyerni, és utána megkapja, amit kíván, de ezt én adományozom neki. 22.]

[23. Ám az ilyen csekély eszűek jutalma véges; aki isteneknek áldozik, az istenekhez jut el, az én híveim hozzám jutnak el. 23.]

[24. A tudatlanok azt hiszik, hogy látható alakban létezem én, a láthatatlan, mert nem ismerik örök, legmagasabbrendű felsőbb lényemet. 24.]

[25. Nem nyilvánulok meg mindenki előtt, mert jógám káprázata burkol. A balga népség nem fogja fel, hogy születetlen, elmúlhatatlan vagyok. 25.]

[26. Én ismerem az egykor volt, a most létező és a leendő lényeket, Ardzsuna, de engem senki sem ismer. 26.]

[27. A teremtésben minden lény tévedésben él, Bhárata, ellenségeid ostora, mert megtéveszti a kívánságból és gyűlöletből fakadó ellentét-pár. 27.]

[28. De a mindig jót cselekvő emberek, akikben véget ért a bűn, megszabadulnak az ellentét-pár okozta tévedéstől, és szilárd elhatározással engem szeretnek. 28.]

[29. Akik öregségtől és haláltól szabadulni igyekezve, hozzám fordulnak oltalomért, azok teljességében megismerik a Brahmant, a Legfelsőbb Ént, és a cselekvés minden vonatkozását. 29.]

[30. Akik felismerik, hogy egy vagyok a Felsőbb Lénnel, Felsőbb Istenséggel, Felsőbb Áldozattal, azok haláluk pillanatában jógába merült elmével megismernek engem. 30.]

Így hangzik A Magasztos Szózatában
A tudás és megismerés jógája
című hetedik tanítás.

VIII. Ének

Ardzsuna szólt:

[1. Mi ez a Brahman, mi a Felsőbb Én, mi a tett, mit neveznek Felsőbb Lénynek, Felsőbb Istenségnek, emberek ura? 1.]

[2. Mi a Felsőbb Áldozat, és ki végzi ebben a testben, Madhu leverője? S hogyan ismernek meg a lelküket fegyelmezők haláluk pillanatában? 2.]

A Magasztos szólt:

[3. Az el-nem múltót nevezik Legfelső Brahmannak; saját lényed a Felsőbb Én; a lények létrejöttének születését okozó teremtésnek a neve tett. 3.]

[4. A Felsőbb Lény az elmúló életforma, a Felsőbb Istenség a lélek. A Felsőbb Áldozat én vagyok ebben a testben, testben-élők vezére.¹⁹ 4.]

[5. S aki halála pillanatában rám gondolva válik meg testétől, az az én lényembe olvad; ne kételkedj ebben. 5.]

[6. Mindenki abba a lénybe jut el, amelyre halála pillanatában gondolva távozik testéből, mert mindig annak a lénye fogja áthatni [vagy: új létre kelteni]. 6.]

[7. Ezért mindenkor reám gondolj, és most kezd a harcot; ha szíved és elméd rajtam csügg, bizonytalanság jutsz el. 7.]

[8. Aki elméjét kitartó jógával fegyelmezi, nem engedi elcsapongani, a legfelső isteni lélekkel egyesül, ha arra gondol, Prithá fia. 8.]

[9. Aki az ősi Látnokról, Parancsolóról, parányánál kisebb s mégis felmérhetetlen nagyságúró, mindenség Teremtőjéről, sötétségen túl Nap fényében tündöklőről emlékezik meg 9.]

[10. távozása pillanatában, s áhítattal és jóga erejével fegyelmezi magát, életerejét szilárdan két szemöldöke közé összpontosítja, gondolatai nem kalandoznak el - az egyesül azzal a legfelső isteni lélekkel. 10.]

[11. Most röviden szólok neked arról a helyről, amelyet a Veda-tudók örökkévalónak neveznek, szenvedélyt levetkőző aszkéták elérnek, keresői önmegtartóztatást fogadnak. 11.]

[12. Aki a test minden kapuját elzárja, gondolatait szívébe rekeszti, életerőit fejében rögzíti, a jóga rendíthetetlen nyugalmába mélyed, 12.]

[13. az egyetlen Óm szótagban rejlő Brahmant suttozja, reám gondol, úgy távozik a testből s kél útra, az a legfelső célhoz ér. 13.]

[14. Könnyűszerrel elér engem a jógis, Prithá fia, ha szüntelenül fegyelmezi magát, szüntelenül reám gondol, s figyelme nem fordul más felé. 14.]

[15. E nagy lelkek, ha hozzám eljutottak, többé nem születnek újjá a szenvedések múlandó honában: elérték a legfőbb tökélyt. 15.]

[16. A világok, Brahmá egétől kezdve, újra és újra visszatérnek, Ardzsuna; ám aki hozzám eljutott, arra nem vár több újjászületés, Kuntí fia. 16.]

[17. Brahmá egy napja ezer világgörög tart, és ezer világgörög tart egy éjszakája, így tudják, akik tudnak éjet és napot.²⁰ 17.]

¹⁹ [4.] A Felsőbb Lény az elmúló életforma - a sor értelme nem világos, különbözőképpen magyarázzák.

²⁰ [17.] Brahmá egy napja - Brahmá, a Teremtő (hímnemű; nem azonos a semleges nemű Brahman 'Világlélek' fogalommal!) minden világgörög elején megteremti a semmiből a világot, majd a világgörög végén megsemmisíti. Egy

- [18. Nappal virradtakor a láthatatlanból előtámad minden látható; éjszaka leszálltakor ugyanabban a láthatatlanban semmisülnek meg. 18.]
- [19. Így az élők serege újra és újra keletkezik, majd elpusztul az éjszaka leszálltakor, és akaratától függetlenül újra létrejön a nappal virradtakor, Prithá fia. 19.]
- [20. De ezen a láthatatlanon túl van egy másik, örökkévaló, láthatatlan létezés, amely nem semmisül meg az összes lény megsemmisülésekor. 20.]
- [21. Ennek neve El-nem-múló Láthatatlan; ezt tudják a legfőbb üdvnek; aki ebbe eljutott, többé nem tér vissza. Ez az én legmagasságosabb székhelyem. 21.]
- [22. Ez a Legfelső Szellem odaadó áhítattal érhető el, Prithá fia. Ebben lakozik minden lény; a Mindenséget ez feszítette ki. 22.]
- [23. Bharaták hőse, most feltárom előtted, hogy melyik időszakban távoznak az életből a jógik úgy, hogy többé nem térnek vissza, és melyikben térnek vissza. 23.]
- [24. Tűz, világosság, nappal, növény hold, észak felé haladó Nap hat hónapja - az ekkor távozó Brahman-ismerők a Brahmanba jutnak.²¹ 24.]
- [25. Füst, éjszaka, fogyó hold, dél felé haladó Nap hat hónapja - ekkor a jógik a Holdba jut és visszatér. 25.]
- [26. A világnak öröktől fogva ez a két útja van, a világos és a sötét, így tudják; egyikén haladva nincs több visszatérés, a másikon vissza kell térni. 26.]
- [27. Egyetlen jógik sem téved el, ha ismeri e két ösvényt, Prithá fia; ezért mindenkor fegyelmezd magadat jógaival, Ardzsuna. 27.]
- [28. Amit Védá-tudás, áldozat, vezeklés, bőkezűség az erény jutalmául ígér, mindazt felülmúlja, amit a jógik ezzel a tudással elér; eljut a legfelső, öröktől való helyre. 28.]

Így hangzik A Magasztos Szózatában
Az Örök Brahman jógája
című nyolcadik tanítás.

világkor Brahmá egy napja, 4320 millió földi évnél felel meg. Utána Brahmá éjszakája, majd újabb napja következik. Brahmá száz Brahmá-évig (tehát 311 billió 40 milliárd földi évig) létezik, utána ő is megsemmisül.

²¹ [24-25.] A szerencsés és szerencsétlen időszakok tana az indiai csillagjósolás legalapvetőbb tétele a legrégebb upanisadok kora óta. Az egész VIII. ének összefüggés nélkül kiragadott upanisad-szövegeket idéz.

IX. Ének

A Magasztos szólt:

- [1. Mivel engedelmes hívem vagy, most feltárom előtted a legtitkosabb tudást és megismerést, amelynek ismerete megszabadít minden bajtól. 1.]
- [2. Legszentebb, bűnt eltörlő, királyi tudás, királyi titok ez, világosan érthető, igaz, örökkévaló, igen könnyen követhető. 2.]
- [3. Akik nem hisznek ebben az igazságban, ellenségeid ostora, nem jutnak el hozzám, és visszatérnek a halál körforgásának útján. 3.]
- [4. Én feszítettem ki ezt a világegyetemet láthatatlan alakomban; minden élőlény énbennem lakozik, s nem én tartózkodom bennük. 4.]
- [5. Sőt az élőlények sem énbennem tartózkodnak; lásd meg fenséges jóga- [varázslatomat]! Az élőket hordozza és nem az élőkben tartózkodik élőket éltető énem. 5.]
- [6. Ahogy az erős szél a légtelen szüntelenül szerteszét száll, az összes élőlény is úgy tartózkodik énbennem, így fogd fel. 6.]
- [7. Kuntí fia, a világkorok végén minden lény az én természetembe olvad, majd új világ kezdetén kibocsájtom őket magamból. 7.]
- [8. Önnön természetemből kiindulva bocsájtom ki újra meg újra az élőlények teljes seregét, akaratuktól függetlenül, a Természet hatalmából. 8.]
- [9. S e cselekvésem mégsem béklyóz meg, Kincs Győztese, mert közömbösen hajtom végre, nem kötődöm e tettekhez. 9.]
- [10. A Természet az én irányításommal szül mozgót és mozdulatlant; én vagyok az Ok, amely forgásban tartja a világot, Kuntí fia. 10.]
- [11. Az ostobák lenéznek, amikor emberi testbe öltözöm; nem ismerik fel magasabb lényemet, minden élő legfőbb urát. 11.]
- [12. Téves a reményük, tévesek a tetteik, téves a tudásuk ezeknek az eszteleneknek, s megtévesztő ördögi, démoni természet hatja át őket. 12.]
- [13. De a nagy lelkeket isteni természet hatja át, Prithá fia, s engem imádnak, más felé gondolatban sem fordulva, mert ismernek, hogy minden lét örök kezdete én vagyok. 13.]
- [14. Örökké engem magasztalnak, szilárd igyekezettel törekednek, áhítattal hódolnak nekem, szüntelen önfegyelemmel szolgálnak. 14.]
- [15. Mások tudás áldozatával áldoznak, így szolgálnak nekem, aki különböző módokon mindenütt jelen vagyok, egyként és sokféleként. 15.]
- [16. Én vagyok az áldozat, én vagyok a szent szertartás, én vagyok az ősöknek öntött ital, a gyógyfű, a varázsigé, a tűz és a tűzbe csorgó vaj, én vagyok az áldozás. 16.]
- [17. Én vagyok a világ atyja, anyja, a Teremtő, az Ősatya, a megismerendő, a megszentelő, az Óm ige, a Rig-, Száma- és Jadzsúr-véda, 17.]
- [18. elérendő cél, fenntartó, úr, tanú, barát, hajlék, védelmező, kezdet és enyészet, szilárd alap, kincs, romolhatatlan csíra. 18.]
- [19. Én adom a hőt; az esőt én bocsájtom ki és fogom vissza; halhatatlanság és halál, lét és nemlét én vagyok, Ardzsuna. 19.]
- [20. A Három Védát ismerő, bűntől megtisztult szómaivók²² áldozat bemutatásával óhajtanak az

²² [20.] Szóma - áldozati szertartásnál használt bódító ital, amelyet egy ma már azonosíthatatlan növény szárából

égbe jutni. Ezek Indra boldog egébe emelkednek, s a mennyben csodás, isteni gyönyörökben lesz részük. 20.]

[21. Élvezik a tágas menny gyönyörűségeit, de azután érdemeik kimerültével újra halandó világba kerülnek. Akik vágyaikat hajszolják, s a Hármas Tanban [a Védákban] keresik az üdvöt, jövő s eltűnő lesz az osztályrészük. 21.]

[22. Akik másra nem gondolva, egyedül engem tisztelnek, e lankadatlan jógában élőknek én osztom ki jutalmukat. 22.]

[23. Akik más isteneket imádnak, s azoknak áldoznak hittel, azok is nekem áldoznak, Kuntí fia, bár tévesen indulnak el. 23.]

[24. Mert én vagyok minden áldozat átvevője és ura. Ők nem ismernek fel igazi valómban, ezért újra lebuknak a földre. 24.]

[25. Az istenek tisztelői az istenek közé jutnak; az ősök tisztelői az ősök közé jutnak; a szellemeknek áldozók a szellemek közé jutnak; a nekem áldozók hozzám jutnak el. 25.]

[26. Ha valaki áhítattal ajánl fel nekem egy falevelet, virágot, gyömolcsöt, vizet, a hívő lélek áhítattal nyújtott adományát én átveszem tőle. 26.]

[27. Amit teszel, amit eszel, amit áldozol, amit adsz, amiért vezekelsz, Kuntí fia, nekem tett felajánlasként végezd. 27.]

[28. Így szabadulsz meg a tettek bilincsetől, amelyek jó vagy rossz gyömolcsöt teremnek. Ha a lemondás jogájával fegyelmezed lelkedet, megszabadulsz és hozzám érkezel. 28.]

[29. Nekem egyforma minden élő; nem gyűlölök, nem szeretek. De akik áhítatos szeretettel tisztelnek, azok énbennem vannak, és én őbennük vagyok. 29.]

[30. Ha akár a legnagyobb gonosztevő engem szeret, mást nem imád, jámbor lelkűnek kell azt is tartani, mert jó szándék vezeti. 30.]

[31. Hamarosan megigazul, örök béke útjára lép. Hidd meg, Kuntí fia, nem vész el, aki bennem hisz. 31.]

[32. Aki nálam keres oltalmat, legyen bár bűnből sarjadt pária, nő, közrendű vagy szolga, a legfelső célhoz jut el. 32.]

[33. Mennyivel inkább a kegyes bráhmanok, hívő királyi bölcsek! Amíg ebben a múlandó, szenvedéssel teli világban időzöl, szeress engem! 33.]

[34. Reám gondolj, engem szeress, nekem áldozz, engem tisztelj! Ha önmagadat így fegyelmezed, s bennem bízol, eljutsz hozzám. 34.]

Így hangzik A Magasztos Szózatában
A királyi tudás és királyi titok jógája
című kilencedik tanítás.

X. Ének

A Magasztos szólt:

[1. Erőskarú hős, halld tőlem tovább is a legfelségesebb igét; javadat akarva szólok, mert te is kedvelsz engem. 1.]

[2. Eredetemet nem ismeri az istenek serege és a szent látnokok, mert minden isten és szent látnok létrehívója én vagyok. 2.]

[3. Aki felismeri, hogy nem születtem, nincs kezdetem, s a világ legfőbb ura vagyok, az a halandó nem téved, és minden bűnétől mentesül. 3.]

[4. Értelem, tudás, tisztán látás, türelem, igazság, fegyelem, nyugalom, öröm, bánat, lét, nemlét, félelem, biztonság, 4.]

[5. nem-ártás, egykedvűség, elégedettség, vezeklés, bőkezűség, dicsőség, dicstelenség - az élők e sokféle lét-formája mind éntőlem származik. 5.]

[6. Az egykori hét szent látnok, a négy Manu, akiktől e világon a teremtmények származnak, tőlem nyerték létüket, gondolatom szülöttei.²³ 6.]

[7. Aki e felségesség hatalmamat és jogámat a maga valójában felismeri, az megingathatatlan jogával kötötte meg magát, ebben kétségnek helye nincs. 7.]

[8. Én vagyok a mindenség eredete, minden általam létezik: így gondolkoznak és engem imádnak a léteket felfogó bölcsek. 8.]

[9. Elméjüket reám irányítják, életük belém olvad, s egymást buzdítva, állandóan rólam beszélgetve, elégedettek és boldogok. 9.]

[10. E szüntelen önfegyelmében élő, szerető híveimet megajándékozom az értelem jogájával, amely eljuttatja őket hozzám. 10.]

[11. Irgalmam jeléül ön-lényemből kiindulva elűzöm belőlük a tudatlanság-szülte homályt az értelem ragyogó mécsesével. 11.]

Ardzsuna szólt:

[12. Te vagy a legfelső Brahman, a legfelső hajlék, a legfőbb megszentelő erő, örök, égi szellem, legelső istenség, születetlen úr - 12.]

[13. így mondta mindegyik látnok, s Nárada, az isteni bölcs, és Aszita Dévala, Vjásza, s magad is így mondod nekem.²⁴ 13.]

[14. Igazságként fogadom el mindazt, amire oktatsz, Fürtöshajú. Megnyilvánulásaidat nem ismerik sem istenek, sem démonok. 14.]

[15. Csak te ismered önmagadat, legmagasztosabb szellem, lét létrehozója, létezők ura, istenek istene, világ kormányzója. 15.]

[16. Lényed hatalmának megnyilvánulásai csodálatosak; tárd fel hiánytalanul, milyen megnyilvánulásaid hatalmával hatod át örökkön a világot? 16.]

[17. Hogyan ismerjelek fel, jögi, rólad töprengve szüntelenül? Milyen létformákban képzeljelek el, Magasztos? 17.]

²³ [6.] Hét szent látnok - a Védák állítólagos szerzői, akik a Göncölszék hét csillagává váltak. A négy Manu - az emberiség ősatyái a négy világekorszakban.

²⁴ [13.] Nárada - az istenek követe. Aszita Dévala - mitikus szent. Vjásza - a Bhárata-nemzetség ősatyja.

[18. Folytasd, fejtsd ki részletesen, Lelkek Leigázója, valód jogáját és hatalmának megnyilvánulását, mert nem tudok eltelni szavaid élet-italának hallgatásával. 18.]

A Magasztos szólt:

[19. Legyen. Feltárom előtted a legfőbbeket, mert végtelen hatalmamnak nincs határa, Kuruk legkülönbike. 19.]

[20. Tömör fűrtű vitéz, én vagyok minden lény bensőjében lakozó énje: én vagyok az élők kezdete, közepe és vége. 20.]

[21. Az Áditják között én vagyok Visnu, a fény-adók között a sugárzó Nap, a szelek között Marícsi, a csillagok között a Hold,²⁵ 21.]

[22. a Védák közt a Száma-véda, az istenek között Indra, az érzékszervek között a gondolkozás, az élőlényekben a tudat, 22.]

[23. a Rudrák között Siva, jaksák és ráksaszák között a Kincsek Ura, a Vaszuk között a Tűz, a hegycsúcsok között a Méru, 23.]

[24. a házi papok között a legfőbb vagyok, Brihaszpatiként ismerj, Prithá fia; a hadvezérek között a Hadisten, vizek között az óceán, 24.]

[25. a szent látnokok között Bhrigu, a hangok között az *Óm* ige, áldozatok között az ima, hegységek között a Himálaja, 25.]

[26. minden fa közül a szent füge, az égi bölcsek között Nárada, gandharvák közt Csitraratha, tökéletesek között a bölcs Kapila, 26.]

[27. lovak között az élet-italból született Uccsaihsravasz, erős elefántok között Airávata, az emberek között király, 27.]

[28. fegyverek között Indra villáma, a tehenek között a Csodatehén, nemzőként a Szerelem istene, a kígyók között Vászuki, 28.]

[29. a kígyó-démonok között Ananta, vízi lények között Varuna, az ósattyák között Arjaman, életkioltók között Jama, 29.]

[30. démonok között Prahláda, a Végzet a véget-vetők között, erdei vadak között az oroszlán, madarak között Garuda, 30.]

[31. légmozgások között a vihar, fegyveresek között Ráma, halak között a cápa, folyók között a Gangá, 31.]

[32. a világteremtések kezdete, vége és közepe én vagyok, Ardzsuna, ismeretek közül az Önvaló ismerete, szónokok szava én vagyok, 32.]

[33. betűk között az A betű, szópár az összetett szavak között, az örök Idő én vagyok, teremtők közt a Négyarcú Brahmá, 33.]

[34. a mindent elsöprő Halál és a leendők létrejötté én vagyok, nőkben az erény, szépség, szó, s az emlékezet, ész, kitartás türelem, 34.]

[35. himnuszok között a Nagy Himnusz, versformák közt a Véda-vers, hónapok között az évkezdő, évszakok között a rügyfakasztó, 35.]

[36. csalók csalása, vitézek vitézsége én vagyok, a győzelem, az elszántság, igazak igazsága én vagyok, 36.]

[37. a Vrisni-nép között Krisna, a Pándavák közt Ardzsuna, a bölcsek között Vjásza, a látnokok között Usanasz, 37.]

[38. büntetők botja, győzni vágyók ügyessége, a titokban a hallgatás, a tudókban a tudás én

²⁵ 21. stb. A felsorolásban a különböző isten- vagy szellem-csoportok említésekor az illető kategória legfőbbjét (királyát) nevezi meg; ugyanígy egyéb fogalmaknál (betűk, stb.) a legelsőt. Részleteiben lásd Lakatos István fordításának jegyzeteiben.

vagyok, 38.]

[39. minden élőlény csírája én vagyok, Ardzsuna, s nincs mozgó-mozdulatlan lény, amely nélkülem jött volna létre. 39.]

[40. Csodás hatalmam megnyilvánulásainak nincs vége, ellenségeid ostora; mindezt csak példaként hoztam fel hatalmam terjedelmére. 40.]

[41. Bármely lényben hatalom, fenség vagy erő van, tudd meg, hogy az én dicsőségem töredékéből származik. 41.]

[42. De mit érsz azzal, ha mindezt a sokféleséget ismered, Ardzsuna? Énem egyetlen töredékével tartom fenn a Mindenséget. 42.]

Így hangzik A Magasztos Szózatában

A megnyilvánulások jógája

című tizedik tanítás.

XI. Ének

Ardzsuna szólt:

[1. Kegyes voltál hozzám, s feltártad előttem a legnagyobb titkot, a Felsőbb Én mibenlétét, és szavad eloszlatta tévedésemet. 1.]

[2. A létezők létrejöttét és enyészését teljességében hallottam tőled, Lótuszlevél-szemű, s nem-enyésző fenségedet szintén. 2.]

[3. Most úgy, ahogy kinyilatkoztattad magadat, Legmagasztosabb Úr, szeretnék látni felséges alakodban, emberek ura! 3.]

[4. Uram, jóga mestere, ha úgy véled, hogy elég erős vagyok elviselni a látványt, mutatkozz meg előttem örök valódban! 4.]

A Magasztos szólt:

[5. Nos, Prithá fia, lásd meg százféle és ezerféle megjelenésben, más-más színben és alakban, más-más módon megnyilvánuló, csodás formáimat. 5.]

[6. Lásd az Áditjákat, Vaszukat, Rudrákat, Asvinokat, Marutokat, s amit még senki sem látott, lásd számtalan csodát, Bháraták hőse!²⁶ 6.]

[7. Lásd meg, hogy mozgók és mozdulatlanok teljes mindensége egyetlen helyen: az én testemben összpontosul, - s ha még bármi mást látni vágysz: lásd, Tömör fürtű! 7.]

[8. De saját szemeddel nem bírod elviselni látványomat; égi szemet adok néked, hogy úgy nézd fenséges jógámat. 8.]

Szandzsaja szólt:

[9. Király, midőn így beszélt Visnu, a jóga hatalmas ura, megmutatkozott Ardzsunának legfelső, fenséges alakjában. 9.]

[10. Számtalan szája és szeme, számtalan csodás arca volt, számtalan égi ékszer, számtalan sújtásra emelt égi fegyvert viselt, 10.]

[11. égi virágfüzerek és köntösök ékítették, égi illatszerek és kenetek illatosították, minden csodát megtestesítő isten volt, végtelen, mindenfelé arccal tekintő. 11.]

[12. Mintha az égen egyszerre ezer Nap fénye tűnne fel, annak a tündöklése hasonlíthatna e Nagy Lélek ragyogásához. 12.]

[13. Ekkor Pándu sarja megláthatta a számtalan formára bomló, de az istenek istene testében egyetlen pontban összpontosuló, teljes világot. 13.]

[14. Csodálat fogta el a Kincs Győztesét, haja égnek állt, főt hajtott az istenség előtt, s összekulcsolt kézzel így beszélt: 14.]

Ardzsuna szólt:

[15. Istenség, a te testedben látom az összes istent, az élők minden fajtájának tömkelegét, lótusz-trónján ülve Brahmát, a Teremtőt, az összes szent látnokot, az égi kígyószellemeket. 15.]

[16. Számtalan karodat, hasadat, szájadat, szemedet látom; alakod mindenfelől határtalan; sem véget, sem közeget, sem kezdetet nem látok benned, Mindenség Ura, Minden-alakú. 16.]

[17. Diadémmal, buzogánnyal, hajítókoronggal, mindenfelől sugárzó fénygomolyként látlak, szemnek alig elviselhetően, lobogó tűz és Nap fényében égve minden irányban határtalanul. 17.]

²⁶ [6.] Itt és későbbiekben különböző isteni és félisteni csoportok vannak felsorolva, egyedi jelentőség nélkül.

- [18. Te vagy a megismerendő legszentebb *Óm* ige [*vagy*: Brahman], te vagy a mindenség végső alapzata, te vagy az Örök Törvény változatlan öre, az örökkévaló szellemet látom benned. 18.]
- [19. Nincs kezdeted, közeped, véged, erődnek nincs határa, karjaid végtelenbe nyúlnak, szemed a Nap és Hold, lobogó tűznek látom szájadat, izzásod perzseli az egész világot. 19.]
- [20. Egymagad betöltöd az ég és föld közötti teret s minden égtájat; csodás, iszonyú tested látványa remegéssel tölti el a Három Világot. 20.]
- [21. Az istenek seregei benned tűnnek el; sokan reszketve, összetett kézzel zengik nevedet. „Üdv!” szóval, ékes dicshimnuszokkal magasztalnak szent látnokok és tisztult szellemek seregei. 21.]
- [22. A Rudrák, Áditják, Vaszuk, Visvák, Szádhják, Asvinok, Marutok, Ósatyák, gandharvák, jaksák, démonok, sziddhák seregei mindannyian csodálattal tekintenek rád. 22.]
- [23. Hatalmas tested, sok szájad, szemed, sok hosszú karod, combod, lábad, sok hasad, sok fogad rémítő látványa, Erőskarú, megremegteti a világokat, s velük engem. 23.]
- [24. Égig érő, számtalan színben lángoló, tátott torkod, izzó, tárt szemed láttán egész bensőmet remegés fogja el, erőm s nyugalمام odavan, Visnu. 24.]
- [25. Végpusztulás tüzeként izzó, szörnyű agyarakkal rakott szájad láttán elhomályosulnak előttem az égtájak, nem találok menedéket. Irgalmazz, istenek ura, mindenség otthona! 25.]
- [26. Íme, Dhritarástra fiai mindannyian, s velük a földörző fejedelmek csapatai, Bhísma, Dróna, a Kocsihajtó-fi, az engem követő hadvezérekkel együtt 26.]
- [27. borzadály-keltő, szörnyű agyarakkal rakott szájidba özönlenek irammal, és sokan már szétmorzsolts fejjel csüggenek ki fogaid közül. 27.]
- [28. Mint folyamok tajtékozó hullám-áradata rohan a tengerbe, úgy özönlenek lángoló torkaidba e vitézek tömkelegei. 28.]
- [29. Mint éji lepkék csapódnak a tűz lángjába ön-pusztulásukra heves irammal, úgy áradnak ön-pusztulásukra heves irammal szájidba a népek. 29.]
- [30. Láng-nyelveiddel felnyalod-felfalod valamennyi népet szerte a világon. Szörnyű sugaraid beborítják-felperzselik az egész mindenséget, Visnu. 30.]
- [31. Tárd fel, uram, ki vagy, te szörny-alak? Leborulok elébed, istenek feje; kegyelmezz! Ismerni vágylak, mindenek elseje, mert nem tudom átlátni művedet. 31.]

A Magasztos szólt:

- [32. A Végzet vagyok, a feltámadt világvesztő, s most megjelentem, hogy elsöpörjem a világokat. Nélküled sem marad életben senki a szembenálló két hadseregből. 32.]
- [33. Kelj hát csatára, szerezz hírt magadnak, győzd le ellenfeleidet, élvezd a dús királyságot! Én már ezeket régesrég megöltem - te csak eszköz légy, Balkézzel-is-vívó vitéz! 33.]
- [34. Drónát és Bhísmát, Dzsajadrathát, Karnát és a többi vitéz harcost én öltem meg - öld meg őket te is, ne tétovázz! Harcolj! Mindnyájukat le fogod győzni az ütközetben. 34.]

Szandzsaja szólt:

- [35. A Fürtöshajú szavai hallatán a Diadémos vitéz összetett kézzel, remegve hódolt ismét Krisna előtt, s elcsukló hangon, rettegő félelemmel, meghajolva szólt: 35.]

Ardzsuna szólt:

- [36. Érzékek ura, joggal örvend a világ neved dicséretének, s ragaszkodik hozzád, míg a ráksaszák rettegve futnak világgá, de a tisztult szellemek mind magasztalnak. 36.]
- [37. Hogyan is ne borulnának le előtted, Nagy Lélek, aki a kezdet teremtője vagy, Brahmánál nagyobb, istenek végtelen ura, mindenek hajléka, elmúlhatatlan, túl léten és nemléten. 37.]
- [38. Az első isten vagy, az ősi Lélek, e mindenség végső alapzata, az ismerő és a megismerendő,

a legfőbb törvény, te feszítetted ki a mindenséget, végtelen alakú. 38.]

[39. Szél, Halál, Tűz, Víz, Hold, Teremtés Ura, Ősatyák Ősatyja, ezerszeres üdv, üdv neked, s újjólag, ismét üdv, üdv neked! 39.]

[40. Üdv színed előtt és üdv hátad mögött, üdv mindenfelől, te Minden! Erőd végtelen, hatalmad végtelen; magadba foglalod a Mindent, és te vagy a Minden. 40.]

[41. Ha barátomnak vélve, olykor sértőn szóltam: „Hej, Krisna! Hej, Jávada! Hej, barátom!”, akár önteltségből, akár szeretetből, mert nem ismertem eme nagyságodat, 41.]

[42. vagy tréfálkozva, tiszteletlen voltam pihenés közben, fekve, ülve, étkezéskor, akár magunk között, akár a többiek előtt, Rendíthetetlen, bocsánatodért esdem érte, Beláthatatlan! 42.]

[43. Te vagy a mozgó és mozdulatlan világ atyja, legdicsőbb, tisztelendő mestere; nincs hozzád hasonló a Három Világon, nemhogy nagyobb, te megközelíthetetlen hatalmú. 43.]

[44. Ezért hódolattal, egész testemmel leborulva előtted könyörületedért esedezem, imádandó istenség; mint atya fiának, barát barátjának, szerető szerelmesének, bocsáss meg, isten! 44.]

[45. Csodálat fog el e sosem-látott látványra, de félelem kavarja fel lelkemet; mutatkozz ismét a szokott alakban, istenség [*vagy: megszokott isteni alakodban*]; légy kegyes, istenek ura, mindenség hajléka! 45.]

[46. Diadémmal, buzogánnyal, kezedben hajítókoronggal szeretnék újra látni; jelenj meg ugyanabban a négykarú alakban, ezerkarú, minden-alakú!²⁷ 46.]

A Magasztos szólt:

[47. Ardzsuna, kegyemet élvezed, ezért mutatkoztam meg előtted énem jógája erejével magasabbrendű, ragyogó, mindent felölelő, végtelen, őseredeti alakomban, amelyet rajtad kívül még senki sem látott. 47.]

[48. Sem Védá-tudással, sem áldozatokkal, sem tanulással, sem alamizsnával, sem szertartásokkal, sem szigorú önsanyargatással nem pillantható meg senki az emberi világban ebben az alakomban kívüled, Kuruk vitéze. 48.]

[49. Ne rettegj, elmédet meg ne zavarja, hogy ezt a szörnyű alakomat láttad; szűnjék félelmed, nyugodjék meg lelked; láss ismét szokott alakomban. 49.]

Szandzsaja szólt:

[50. Így beszélt Ardzsunához Vászudéva, s újra saját alakjában jelent meg előtte. Visszaváltozott nyájas külsejébe a Nagy Lélek, s nyugalmat öntött a rettegő Ardzsunába. 50.]

Ardzsuna szólt:

[51. Lelkek leigázója, szokott nyájas emberi alakod láttán magamhoz tértem, visszanyertem öntudatomat. 51.]

A Magasztos szólt:

[52. Nagyon nehéz meglátni ezt az alakomat, amelyet most te láttál; az istenek is szüntelenül arra vágnak, hogy ezt az alakomat megpillanthassák. 52.]

[53. Sem a Védák, sem önsanyargatás, sem adományok, sem áldozatok segítségével nem vagyok úgy látható, ahogyan most te láttál. 53.]

[54. Csak odaadó áhítattal lehet engem ilyen alakomban megismerni és valómban látni,

²⁷ [46.] Négykarú alakban - az ikonográfia Visnu istent négy karral ábrázolja. Tehát a rettegő Ardzsuna nem is emberként akarja újra látni Krisnát, hanem legalább emberi ésszel felfogható, személyes istenként a személytelen panteista látomás helyett. Erre utal az előző versszak is. A továbbiakban azonban Krisna emberi alakban jelenik meg.

Ardzsuna, s belém olvadni, ellenségeid ostora. 54.]

[55. Aki érettem cselekszik, engem tekint legfőbb céljának, engem szeret, dolgokhoz nem ragaszkodik, egyetlen lény iránt sem táplál ellenséges érzületet, az jut el hozzám, Pándu sarja. 55.]

Így hangzik A Magasztos Szózatában
A Mindenség Látomása
című tizenegyedik tanítás.

XII. Ének

Ardzsuna szólt:

[1. Kik tökéletesebbek a jóga ismeretében: akik téged szolgálnak áhítatosan, szüntelen önfegyelemben, vagy azok, akik az örökkévaló, láthatatlan (Brahmant) tisztelik? 1.]

A Magasztos szólt:

[2. Akik gondolataikat reám függesztve, folytonos önfegyelemben [*vagy: jógában*], igaz hittel engem tisztelnek, azokat tartom legtökéletesebb jógiknak. 2.]

[3. De akik az örökkévaló, meghatározhatatlan, mindenütt jelenvaló, felfoghatatlan, változatlan, mozdulatlan, szilárd Láthatatlant tisztelik, 3.]

[4. érzékeik hadát megfékezve, mindenre egyformán tekintve, minden élő javának örülve, azok is eljutnak hozzám. 4.]

[5. De többet kell azoknak fáradniuk, akik a Láthatatlanra függesztik elméjüket, mert nehezen jut el láthatatlan célhoz a testben élő. 5.]

[6. Akik viszont minden tetteiket reám bízzák, csak velem törődnek, odaadó jógával csak reám gondolva tisztelnek, 6.]

[7. belém olvadó lélekkel, azokat hamarosan kiragadom a halál és újjászületés tengeréből. 7.]

[8. Gondolataidat reám irányítsd, tudatodat hozzám kapsold, s akkor ettől fogva bennem fogsz lakozni, bizonyos lehetsz benne. 8.]

[9. De ha elméd nem képes szilárdan elmélyedni bennem, akkor a gyakorlat jógájával igyekezzél hozzám jutni, Kincs Győztese. 9.]

[10. Ha a gyakorlatra is képtelen vagy, érettem cselekvés legyen a célod; ha tetteidet az én kedvemért végzed, akkor is eléred a tökéletességet. 10.]

[11. Ha jógám útjára léptél, de ezt sem bírod teljesíteni, válaszd a lemondást minden tetted gyümölcséről, uralkodva magadon. 11.]

[12. Gyakorlatnál hasznosabb a tudás; a tudásnál üdvösebb az elmélyedés; az elmélyedésnél a tettek gyümölcséről lemondás; a lemondást közvetlenül követi a nyugalom. 12.]

[13. Aki egyetlen halandó lényt sem gyűlöl, jóindulatú, könyörületes, önzetlen, magára nem gondol, örömet-bánatot egyformán fogad, megbocsátjót, 13.]

[14. örökké elégedett, jögi, uralkodik magán, szilárdan eltökélt, gondolatait és tudatát reám irányítja, engem szeret, azt kedvelem. 14.]

[15. Akitől nem retteg a világ, s aki nem retteg a világtól, mentes örömtől, felindulástól, félelemtől, aggodalomtól, azt kedvelem. 15.]

[16. Aki érdektelen, tiszta, szorgos, elfogulatlan, szenvtelen, minden kezdeményezésről lemondott, s engem szeret, azt kedvelem. 16.]

[17. Aki nem örül, nem gyűlöl, nem bánkódik, nem vágyakozik, lemondott jóról és rosszról, engem hívón imád, azt kedvelem. 17.]

[18. Aki ellenséghez-baráthoz egyforma, egyformán fogad tisztességet és megvetést, hideget-meleget, örömet-bánatot, ragaszkodástól távol tartja magát, 18.]

[19. szidás-dícséret mindegy neki, hallgatag, akármivel elégedett, otthontalan, szilárd eszű, engem hívón imád, az olyan embert kedvelem. 19.]

[20. Ám akik e beszédem igazságát élet italaként tisztelik, hisznek bennem, legfőbbre tartanak, az én híveim, azokat különösképpen kedvelem. 20.]

Így hangzik A Magasztos Szózatában
A szeretet jógája
című tizenkettedik tanítás.²⁸

²⁸ A szeretet jógája - bhakti-jóga, lásd az Utószóban. Az engem szeret, engem hívőn imád (mad-bhakta) kifejezések ugyanazt a fogalmat fejezik ki.

XIII. Ének

Ardzsuna szólt:

A Természetet és a lelket, a Mezőt és a Mező-ismerőt, a tudást és a megismerendőt szeretném megérteni, Fürtöshajú.²⁹

A Magasztos szólt:

[1. Ennek a testnek a neve mező, Kuntí fia, s aki ezt ismeri, azt nevezik mező-ismerőnek a hozzáértők.³⁰ 1.]

[2. De tudd meg, Bhárata, hogy minden mezőben én vagyok a mező-ismerő, és mező és mező-ismerő együttes ismeretét mondom (igazi) ismeretnek. 2.]

[3. Hallgasd meg összefoglalva, hogy mi ez a mező és milyen, s hogyan változik és miért, - és amaz kicsoda, és milyen képességekkel rendelkezik. 3.]

[4. Látnokok Veda-himnuszokban sokféleképpen megénekelték, s ugyanúgy az Upanisadok versei is világosan okadatolva kifejtették.³¹ 4.]

[5. Az öt elem, az én-tudat, az értelem, a láthatatlan, a tizenegy érzékszerv, az érzékszervek öt tárgya, 5.]

[6. kívánság, ellenszenv, öröm, bánat, anyagi test, ész, erő - röviden ezt és változásait nevezik mezőnek.³² 6.]

[7. Szerénység, tisztesség, nem-ártás, türelem, becsületesség, tanító tisztelete, tisztaság, szilárdság, önmérséklet, 7.]

[8. lemondás az érzékek tárgyairól [az anyagi világról], önzetlenség, a születésben-halálban-öregségben-betegségben rejlő szenvedés nyomorúságának felismerése, 8.]

[9. ragaszkodás elvetése, gyermek-hitves-ház vágyának távoltartása, állandó kiegyensúlyozottság a kívánatos és nemkívánatos események közepette, 9.]

[10. lankadatlan szeretet irántam más felé nem forduló jógával, magányba vonulás, népes társaság kerülése, 10.]

[11. kitartás a Világlélek ismeretében, a valóságismeret lényegének kutatása - ezt nevezik tudásnak, s ami ennek ellentéte, az a tudatlanság. 11.]

[12. Most elmondom, mi a megismerendő, aminek ismeretében halhatatlanságot élvezel: ennek neve Kezdet Nélküli, Legfelső Brahman, amely sem lét, sem nemlét. 12.]

[13. Minden oldalról kéz és láb, minden oldalról szem, fej, arc, minden oldalról fül a világ felé, magába foglalja a mindenséget. 13.]

[14. Minden érzékszerv jellegeit tükrözi, s kívül áll minden érzéken; nem kapcsolódik semmihez,

²⁹ A bevezető versszakot csupán egyes kéziratok tartalmazzák, valószínűleg későbbi betoldás.

³⁰ [1.] Mező - a szánkhja a ksétra 'mező', 'terület', 'külvilág' elnevezéssel jelöli a külső világot, mint az érzékelés tárgyát, „területét”. A lelket, mint az érzékelés irányítóját, a külvilág megismerőjét, ksétra-dnya 'mező-megismerő' névvel illeti.

³¹ [4.] Veda-himnuszokban - a hivatkozás alaptalan, mert a Védákban még teljesen ismeretlenek ezek a fogalmak.

³² [5-6.] Az öt elem, stb. - az anyagi világ kategóriáit sorolja fel a szánkhja alapján, amelyekbe beletartoznak az érzékelés, gondolkodás folyamatai is. Érzékszerv pl. a fül, másik érzékszerv a hallás (!), érzékszerv tárgya (inger, érzékelt dolog) a hang.

- s mégis mindent hordoz; jellegekkel nem rendelkezik, mégis minden jellegben részesül. 14.]
- [15. A lényeken kívül áll és bennük van, mozdulatlan és mozgó; oly finom, hogy észrevehetetlen; távol van és közel. 15.]
- [16. A lényekben osztatlanul és felosztódva tartózkodik; a lények fenntartójaként fogd fel, aki elnyeli és szüli őket. 16.]
- [17. A fényességek fénye ő, túl a sötétségen; ő a tudás, ő a megismerendő, a tudás számára elérhető; minden élőlény szívében ott lakik. 17.]
- [18. Így összefoglalólag elmondtam, hogy mi a mező, mi a tudás, mi a megismerendő. Ha a bennem hívő ezt felfogja, az én lényembe olvad. 18.]
- [19. Tudd meg: a Természet [az anyag] és a lélek egyaránt öröktől való; a változásokat és a jellegeket a Természet [anyag] hozza létre. 19.]
- [20. A tettnek, indítéknak, cselekvésnek okozója az anyag; a lélek az öröm és szenvedés elviselésének okozója. 20.]
- [21. Mert az anyagban tartózkodó lélek az anyagból fakadó jellegeket vesz fel, s e jellegek hozzátapadása az oka jó vagy rossz életre születésnek.³³ 21.]
- [22. Ebben a testben a felsőbb lelket nevezik tanúnak, engedélyezőnek, megtartónak, élvezőnek, Legnagyobb Úrnak, Legfelső Szellemnek. 22.]
- [23. Aki így ismeri a lelket és az anyagot annak jellegeivel, az bárhogyan éli életét, többé nem születik újjá. 23.]
- [24. Egyesek meditációval szemlélik énjüket saját énjükkel önmagukban, mások a szánkhja jógájával, ismét mások a cselekvés jógájával. 24.]
- [25. Másoknak nincs ilyen tudásuk, de hallomás alapján tisztelik; akik a hallomásban kerestek menedéket, azok is legyőzik a halált. 25.]
- [26. Tudd meg, Bharaták hőse, hogy amikor bármely mozgó vagy mozdulatlan lény keletkezik, ezt a mező és a mező-ismerő egyesülése hozza létre. 26.]
- [27. Aki meglátja, hogy minden létezőben egyformán ez a Legfőbb Úr lakozik, amely nem pusztul el, amikor azok elpusztulnak, az lát helyesen. 27.]
- [28. Mert ha látja, hogy az Úr mindenütt egyformán jelen van, nem veszejt el maga magát, s azután a legfelső célba jut. 28.]
- [29. Aki meglátja, hogy minden cselekvést az anyag végez, nem ő maga cselekszik, az lát helyesen. 29.]
- [30. Ha meglátja, hogy a lények külön-külön léte egyetlen helyen összpontosul, és onnan terjed szét, akkor eljut a Brahmanhoz. 30.]
- [31. Ez az örök Legfelső Szellem nem cselekszik, tett nem tapad hozzá, akkor sem, ha a testben tartózkodik, mert kezdete nincs, jellegek nem fűződnek hozzá, Kuntí fia. 31.]
- [32. Ahogy a mindent betöltő éterre [világűrre] semmi sem tapad, mert oly finom, úgy a minden testben jelenvaló Önvalóra [világlélekre] sem tapad semmi.³⁴ 32.]
- [33. Ahogy a Nap egymaga ezt az egész világot bevilágítja, úgy az egész mezőt megvilágosítja a mező ura, Bhárata. 33.]
- [34. Akik így felismerik a tudás szemével a mező és a mező-ismerő közötti különbséget, és az élők szabadulását az anyag hatalmából, azok eljutnak a Legfelsőhöz. 34.]

³³ [19-21.] Jelleg - guna, lásd a következő énekben.

³⁴ [32.] Önvaló - átman, Világlélek, az upanisadok jellegzetes fogalma; a Brahmannel azonosították.

Így hangzik A Magasztos Szózatában
*A mező és mező-ismerő
megkülönböztetésének jógája*
című tizenharmadik tanítás.

XIV. Ének

A Magasztos szólt:

- [1. Most tovább haladva, feltárom előtted minden tudás közül a legmagasabbrendű tudást, amelynek birtokában valamennyi bölcs a legfelső tökéletességre emelkedett ebből a világból. 1.]
- [2. Akik e tudás ismeretében az én lényemmel azonosultak, az új világteremtéskor sem fognak újjászületni, s a végpusztulás sem ingatja meg őket. 2.]
- [3. A nagy Brahman az én anyaméhem, s én vetek magot is belé; minden lény létrejötté innét sarjad, Bhárata. 3.]
- [4. Bármely forma fakad valamennyi méhben, Kuntí fia, azok méhe a nagy Brahman, nemző atyjuk én vagyok. 4.]
- [5. Jóság, szenvedély, sötétség - ez az anyagból fakadó hármas jelleg bilincsbe veri a testben az örök lelket, erőskarú hős.³⁵ 5.]
- [6. Ezek közül a jóság folttalan, ragyogó, ép; ezért az örömhöz ragaszkodással és a tudáshoz ragaszkodással bilincsel meg, büntelen vitéz. 6.]
- [7. A szenvedélyről tudd, hogy érzelmek fűtik, a vágyhoz ragaszkodás szüli; ez a tettekhez ragaszkodással bilincseli meg a lelket, Kuntí fia. 7.]
- [8. A sötétségről tudd, hogy tudatlanságból ered, minden lelket eltompít; ez hanyagsággal, restséggel, álommal bilincsel meg, Bhárata. 8.]
- [9. A jóság az örömhöz ragaszkodásra, a szenvedély a tettekhez ragaszkodásra késztet, Bhárata; a sötétség elborítja a tudást, és a hanyagsághoz ragaszkodásra késztet. 9.]
- [10. A szenvedély és a sötétség legyőzése esetén jóság keletkezik, Bhárata; a jóság és sötétség legyőzése esetén szenvedély; a jóság és szenvedély legyőzése esetén sötétség. 10.]
- [11. Ha a test minden kapuján felragyog a világosság és tudás, akkor tudhatod, hogy a jóság került túlsúlyba. 11.]
- [12. Kapzsiság, igyekvés, tettvágy, nyughatatlanság, kívánság - ezek keletkeznek, ha a szenvedély kerül túlsúlyba, Bháraták hőse. 12.]
- [13. Homály, tétlenség, hanyagság, tompultság - ezek keletkeznek, ha a sötétség kerül túlsúlyba, Kuru sarja. 13.]
- [14. Ha a jóság van túlsúlyban, amikor a halandó elhúny, akkor a Legfőbbet ismerő bölcsök folttalan világába jut. 14.]
- [15. Ha szenvedély közben húnyt el, tetteiken csüngők között születik újjá; aki sötétségben múlik ki, ostoba méh szüli újjá. 15.]
- [16. A helyes cselekvés folttalan, jósággal telt gyümölcsöt terem; a szenvedély gyümölcse szenvedés, a sötétség gyümölcse tudatlanság. 16.]
- [17. A jóságból tudás sarjad, a szenvedélyből kapzsiság, a sötétségből hanyagság, tompultság és tudatlanság fakad. 17.]
- [18. Felfelé emelkednek a jóságban élők; középen maradnak a szenvedélyesek; a leghitványabb jellegben, a sötétségben leledzők lefelé süllyednek. 18.]

³⁵ [5.] A szánkhja tanítása szerint a világ valamennyi alkotóelemét - beleértve az érzékelést és gondolkozást is - három alkotóelem, három jelleg (guna 'szál', 'fonál', 'tulajdonság') alkotja vagy hatja át: jóság vagy igazság, szenvedély, sötétség. Az őanyagban a három egyensúlyban van, az őanyagból kibontakozó világban az egyensúly megbomlik, és valamelyik jelleg dominál. E jellegek az anyag tulajdonságai (anyagon érve a gondolkozást is), a lelket nem érintik, tehát a léleknek meg kell szabadulnia tőlük.

[19. Ha a szemlélő átlátja, hogy minden cselekvést csak az anyag jellegei végeznek, és tudja, ki az, aki fölötte áll e jellegeknek, az én lényembe olvad. 19.]

[20. Ha a lélek túljut ezen a testből eredő hármas jellegen, megszabadul születéstől, haláltól, öregségtől, szenvedéstől, és halhatatlanságot élvez. 20.]

Ardzsuna szólt:

[21. Mi a jele annak, hogy valaki túljutott ezen a hármas jellegen, uram? Hogyan él? Hogyan győzi le e hármas jelleget? 21.]

A Magasztos szólt:

[22. Aki sem a világosságot, sem a tevékenységet, sem a tompultságot nem gyűlöli, ha megjelennek, s nem kívánja, ha eltűnnek, Pándu fia, 22.]

[23. közömbös nyugalmából e jellegek nem zökkentik ki, s emellett marad: „A jellegek működnek maguktól”, és nem inog meg, 23.]

[24. mindegy neki öröm-bánat, mindegy neki göröngy, kő, arany; önálló, jót és rosszat, szidalmat-dícséretet egyformán fogad, kitartó, 24.]

[25. megvetést vagy megbecsülést, barátot és ellenséget azonosnak tekint, minden célkitűzésről lemondott - arról mondják, hogy túljutott a hármas jellegen. 25.]

[26. És aki engem szeretet-jógával szolgál ernyedetlenül, az túljut e jellegeken, és megérett a Brahman-létre. 26.]

[27. Mert én vagyok a halhatatlan, el-nem-múló Brahmannak, az Örök Törvénynek és a beteljesült üdvösségnek a fenntartója. 27.]

Így hangzik A Magasztos Szózatában

A hármas jelleg

megkülönböztetésének jógája

című tizennegyedik tanítás.

XV. Ének

A Magasztos szólt:

[1. Mondják, hogy van egy gyökerével felfelé, ágaival lefelé álló, örökkévaló Fügefa; levelei a Védák; aki ezt ismeri, az Védá-ismerő.³⁶ 1.]

[2. Ágai lefelé és felfelé nyúlnak, a hármas jellegből sarjadnak, hajtásai az érzékbenyomások, míg gyökerei lefelé elágaznak és a tettekhez bilincselik az emberek világát. 2.]

[3. Ennek alakját senki sem fogja fel így a földön, sem végét, sem kezdetét, sem fennállását. E szívós gyökerű fügefát a szentelenség kemény fejszéjével dönts ki. 3.]

[4. Azután keresd azt az utat, amelyen elindulva nincs több visszatérés: „Ahhoz az ősi Lélekhez igyekszem, akiből a létezés valaha kiáradt”. 4.]

[5. Akik dölyföt-balgaságot levetköznek, ragaszkodás hibáját legyőzik, örökké a Legfelső Szellem felé fordulnak, vágyakat felejtenek, öröm-bánat ellentét-párjától megszabadulnak, azok tévedhetetlenül eljutnak arra az örök helyre. 5.]

[6. Nem a Nap világít ott, nem a Hold és nem a tűz, ahonnét nem tér vissza az oda jutó; ez az én legfelső székhelyem. 6.]

[7. Énemnek egy örök része az élők világában az élők lelkévé válik, és magára ölti az anyagból az öt érzéket és a gondolkozást. 7.]

[8. Midőn a lélek egy testbe költözik vagy távozik belőle, ezeket magával viszi, mint szél az illatot, úgy megy tovább előző helyéről. 8.]

[9. Ő kormányozza a hallást, látást, tapintást, ízlelést, szaglást és gondolkozást, s használja ezeket az érzékeket. 9.]

[10. De akár benn van, akár távozik, akár élvezi ezeket, a balgák nem látják, mert a hármas jelleg rátapad; csak a tudás szeme látja meg. 10.]

[11. A törekvő jógik meglátják önmagunkban; ám a tudatlan, fegyelmezetlen eszű hiába törekszik, nem látja meg. 11.]

[12. A Napban rejülő fény, amely megvilágítja az egész földet, s a Hold és a tűz fénye az én fényem, tudd meg. 12.]

[13. S a talajba hatolva én táplálom életerőmmel az élőket, és élet-nedvvel telt Holddá válva, sarjasztom az összes növényt. 13.]

[14. Mint belső tűz lakozom minden lélegző testében, s belélegzés-kilélegzés segítségével végzem a négyféle étel megemésztését.³⁷ 14.]

[15. Minden ember szívében lakozom, s tőlem származik az emlékezet, a tudás, a tagadás. Az összes Védá az én megismerésemet célozza, s én vagyok a Védánta [upanisadok] szerzője és a Védá értője. 15.]

[16. Kétféle lélek létezik ezen a világon: múlandó és örökkévaló. A múlandót az élőlények összessége képezi, a tökéletességre jutottat nevezik örökkévalónak. 16.]

[17. De létezik egy más, magasabbrendű lélek is, amelyet Legfelső Szellem néven említenek; ez romolhatatlan úr, áthatja és fenntartja a Három Világot. 17.]

³⁶ [1.] Fügefa - az anyagi világot jelképezi, amely a múltból a jövőbe sarjad, s amelyhez a lélek a léthez ragaszkodás miatt hozzátapad.

³⁷ [14.] Négyféle étel - rágható, lenyelhető, nyálható, iható. Az ind fiziológia szerint a lélegzet végzi a testben az emésztést.

[18. Mivel én fölötte állok a múlandónak és magasabb vagyok az örökkévalónál is, Legmagasztosabb Lélek néven magasztal a világ és a Védák. 18.]

[19. Aki világosan látva így ismer, mint Legmagasztosabb Lelket, az mindent tud, és engem fog imádni egész lényével, Bhárata. 19.]

[20. Íme, feltártam előtted a legtitkosabb tanítást, büntelen hős; aki ezt felfogja, bölcs lesz és elérte célját, Bhárata. 20.]

Így hangzik A Magasztos Szózatában
A Legmagasabb Lélek jógája
című tizenötödik tanítás.

XVI. Ének

A Magasztos szólt:

[1. Biztonság, lénye megtisztulása, tudás jogájában kitartás, adakozás, mérséklet, áldozás, Védatanulás, vezeklés, becsületesség, 1.]

[2. nem-ártás, igazmondás, nem-haragvás, lemondás, béke, jóakarát, könyörület, igénytelenség, szelídség, szemérem, megbízhatóság, 2.]

[3. életerő, megbocsájtás, kitartás, tisztaság, engedékenység, szerénység - ezek jellemzik azt, aki isteni sorsra született, Bhárata. 3.]

[4. Álnokság, gög, önteltség, harag, durvaság, tudatlanság jellemzi a démoni sorsra születőket, Prithá fia. 4.]

[5. Az isteni sors megváltásra, a démoni kötöttségre vezet, így tudják. Te ne aggódj, Pándu fia: isteni sorsra születél. 5.]

[6. Kétféle teremtett lény van e világon: isteni és démoni. Az isteniről bővebben szoltam, most halld meg a démonit, Prithá fia. 6.]

[7. A démoni emberek nem tudják, mit kell tenni és mit nem szabad tenni. Sem tisztaság, sem illendőség, sem igazság nem található bennük. 7.]

[8. Azt hirdetik, hogy a világ valótlan, alaptalan, nincs irányítója, véletlenszerűen jött létre, létrehozó oka a vágy, semmi más. 8.]

[9. Ilyen nézeteket táplálnak e romlott lelkű, rövid eszű emberek, s gaztetteikkel a világ romlását idézik elő e kártevők. 9.]

[10. Hamissággal, göggel, fennhéjázással eltelve, kielégíthetetlen vágyaikat hajszoják, balgaságukban aljas eszközökhöz nyúlnak, tisztátalan célokra törnek. 10.]

[11. Korlátlan képzelgéseiknek csak a halál vet véget; kéjük élvezetébe merülnek, vallva: csak ez van. 11.]

[12. Száz meg száz remény pányvája hurkolja be őket, minden gondjuk a vágy és a harag, s vágyaik kielégítése kedvéért igaztalan úton kincsek halmozására igyekeznek. 12.]

[13. „Ma ezt szereztem; emezt az óhajomat el fogom éni; ez az enyém; legközelebb ez a vagyon is az enyém lesz. 13.]

[14. Ezt az ellenségemet megöltem, a többit is meg fogom ölni; úr vagyok, élvezek; sikeres vagyok, erős, boldog. 14.]

[15. Gazdag vagyok, előkelő; ki mérhető hozzám? Áldozni fogok, adományt osztok vígan élek” - gondolják tudatlanságukban elvakulva, 15.]

[16. számtalan elgondolásukba belezavarodva, káprázatok hálójával befonva, kéjük élvezetéhez kötődve, és szennyes pokolra zuhannak. 16.]

[17. Önteltek, felfuvalkodottak, vagyonuktól és tekintélyüktől megmámorosodtak, áldozatuk csak névleges, képmutató, szabálytalan. 17.]

[18. Önzés, erőszak, gög, vágy, harag tölti el őket; engem mind saját testükben, mind másokéban gyűlölnek, gyaláznak. 18.]

[19. Ezeket a megátalkodott, mocskos gyűlölködőket, emberek legalantasabbjait újra meg újra démoni méhbe vetem az újjászületések során. 19.]

[20. Démoni méhbe kerülnek születésről születésre az ostobák, nem jutnak el hozzám, Kuntí fia, s a legmélyebb helyre süllyednek. 20.]

[21. Három lélek-emésztő kapuja van ennek a pokolnak: kéjvágy, harag, kapzsiság; ezért e hármat kerülni kell. 21.]

[22. Aki megmenekül a sötétség e három kapujától, Kuntí fia, az saját üdvén tud munkálkodni, utána a legmagasabb célhoz ér. 22.]

[23. Aki a szent könyvek utasításait figyelmen kívül hagyja, és kénye-kedve szerint él, az nem éri el a tökéletességet, a boldogságot, a legmagasabb célt. 23.]

[24. Ezért a szent könyvek iányítsanak annak eldöntésében, mit szabad tenni, és mit nem; a szent könyvek rendelkezéseinek ismeretében kell végezned dolgaidat e földön. 24.]

Így hangzik A Magasztos Szózatában

*Az isteni és démoni sors
megkülönböztetésének jógája*
című tizenhatodik tanítás.

XVII. Ének

Ardzsuna szólt:

[1. Aki a szent könyvek utasításait figyelmen kívül hagyja, de hittel áldozik, az milyen helyzetben van, Krisna? Jóság, szenvedély, vagy sötétség állapotában? 1.]

A Magasztos szólt:

[2. Háromféle az emberek hite, egyéniségüktől függőleg: jó, szenvedélyes, vagy sötét. Hallgasd meg. 2.]

[3. Mindenkinnek a hite olyan, amilyen az egész lénye, Bhárata; az ember lényegét a hit adja: ki miben hisz, azzal azonos. 3.]

[4. A jók az isteneknek áldoznak; a szenvedélyesek jaksáknak és ráksaszáknak; a sötétség rabjai kísérteteknek és lidérceknek.³⁸ 4.]

[5. Akik a szent iratokban nem javallott, kegyetlen önsanyargatással vezekelnek, álnokságtól és önzéstől fűtve, vággyal, szenvedéllyel, erőszakkal eltelve, 5.]

[6. ostobán gyötörve a testüket alkotó elemeket és engem is, aki testük belsejében lakozom - azokat démoni beállítottságúnak tudhatod. 6.]

[7. Táplálékot is ki-ki háromfélét kedvel, s ugyanígy áldozatot, vezeklést, adakozást; hallgasd meg, mi a különbség ezek között. 7.]

[8. Hosszú életet, jellemet, erőt, egészséget, boldogságot, kedvet növelő, ízes, puha, tápláló, jóleső ételt szeretnek a jók. 8.]

[9. Keserű, savanyú, sós, forró, csípős, kemény, maró ételt kívánnak a szenvedélyesek, ami fájdalmat, bánatot, betegséget eredményez. 9.]

[10. Állott, ízetlen, bűdös, romlott, tisztátalan, maradék ételt szeretnek a sötétség rabjai. 10.]

[11. Jó az az áldozat, amelyet jutalom vágya nélkül, szabály szerint mutat be az áldozó, azzal az elgondolással, hogy áldozni kötelesség. 11.]

[12. Szenvedélyes az az áldozat, Bharaták hőse, amelyet jutalomra számítva vagy képmutatásból mutatnak be. 12.]

[13. A szabályokat felrúgó, étel felajánlását mellőző, áldozati igéket sem mondó, a papot nem jutalmazó áldozatot sötétnek tekintsd. 13.]

[14. Istenek, papok, tanítók, bölcsék tisztelete, tisztaság, becsületesség, önmegtartóztatás, nem-ártás - ezt nevezik a test vezeklésének.³⁹ 14.]

[15. Senkit sem sértő, igaz, kellemes, hasznos beszéd, és a Véda-szövegek gyakorlása - ezt nevezik a beszéd vezeklésének. 15.]

[16. Derűs elme, szelídség, hallgatagság, önfegyelem, tisztalelkűség - ezt nevezik a gondolkozás vezeklésének. 16.]

[17. Ezt a háromféle vezeklést, amelyet igaz hittel, jutalom vágya nélkül végeznek a jógát követő emberek, tekintsd jónak. 17.]

[18. A jutalom, hírnév vagy tisztelet kedvéért, vagy képmutatásból végzett vezeklést nevezik

³⁸ [4.] Jaksák - jóindulatú, kincsörző szellemek; ráksaszák - emberevő, ördögi lények.

³⁹ [14-19.] Vezeklés - tapaszt 'önsanyargatás', 'aszkezis', nem valamely bűn elkövetéséért, hanem - középkori keresztény kolostori gyakorlathoz hasonlóan - megigazulás kedvéért, vagy valamely cél elérése érdekében vállalt megtartóztatás vagy szenvedés, amelynek varázserőt tulajdonítottak.

szenvedélyesnek; ez ingatag, bizonytalan. 18.]

[19. Az ostoba szeszélyből, önkínzással vagy mások elpusztítása érdekében történő vezeklést mondják sötétnek. 19.]

[20. „Az adakozás kötelesség” - aki így gondolkozva, ellenszolgáltatás nélkül, megfelelő helyen és időben, méltó személynek ad adományt, annak adománya jónak tekintendő. 20.]

[21. Ám amit viszonzás reményében, vagy hasznot remélve, vagy kelletlenül adnak, az ilyen adomány szenvedélyesnek tekintendő. 21.]

[22. A nem megfelelő helyen és időben, méltatlan személynek, tiszteletlenül, megvetéssel nyújtott adományt sötétnek nevezik. 22.]

[23. A hagyomány szerint az ÓM, TAT, SZAT hármast utasítást adta a Teremtő [*vagy*: ÓM, TAT, SZAT - ezt tartják Brahmá hármast meghatározásának]; ezzel rendelkezett hajdan a papok, Védák és áldozatok felől.⁴⁰ 23.]

[24. Ezért rendelkezésének megfelelően az ÓM ige kiejtésével kezdik mindig az áldozat, az adakozás és a vezeklés szertartását a Brahman-hirdetők. 24.]

[25. TAT (‘Ez’) szóval kísérik az áldozat és vezeklés szertartását, valamint a különféle adakozási szertartásokat a megváltást keresők, nem számítva jutalomra érte. 25.]

[26. A SZAT (‘Létező’, ‘Jó’) szó használatos létezés (szad-bháva) és szentség (szádhu-bháva) értelemben, és a dicséretes tette is a szat kifejezést alkalmazzák, Prithá fia. 26.]

[27. Áldozásban, vezeklésben és adakozásban a buzgalmat szintén szat (‘helyes’) szóval illetik, és az erre irányuló cselekvésre is a szat kifejezést használják. 27.]

[28. A hit nélkül végzett áldozatra, adakozásra, vezeklésre és bármely cselekvésre azt mondják: a-szat (‘nem jó’, ‘nem igazi’), és az ilyen semmis itt e létben is, a halál után is, Prithá fia. 28.]

Így hangzik A Magasztos Szózatában

A háromféle hit

megkülönböztetésének jógája

című tizenhetedik tanítás.

⁴⁰ [23.] Óm, Tat, Szat - a hely értelmezése bizonytalan; nyelvtanilag akár Brahmá teremtő istenre, akár Brahman ‘világlélek’ fogalmára vonatkoztatható. Az egész szakasz a korai upanisadok mágikus szómagyarázatainak szellemében fogant.

XVIII. Ének

Ardzsuna szólt:

[1. Erőskarú, szeretném megismerni a lemondás lényegét, és külön a tartózkodását, Érzékek Ura, Kési lesújtója. 1.]

A Magasztos szólt:

[2. A vágy-szülte tettek elvetését tartják lemondásnak a bölcsek, és bármely tett gyümölcseivel szembeni közönyt nevezik tartózkodásnak a tisztán látók. 2.]

[3. Minden cselekvés káros, tartózkodni kell tőle - tanítják egyes igyekvők, mások szerint az áldozás, adakozás és vezeklés olyan cselekvés, amelytől nem kell tartózkodni. 3.]

[4. Halld meg tőlem a bizonyosságot a lemondásról, legnemesebb Bhárata. A lemondás háromféle, így hirdetik, férfi-tigris. 4.]

[5. Az áldozás, adakozás, vezeklés cselekvéséről nem kell lemondani, ezt végezni kell; az áldozat, adakozás és vezeklés megtisztítja az igyekvőket. 5.]

[6. De ezt a három cselekvést is a ragaszkodásról és gyümölcsekről lemondva kell végezni, Prithá fia, ez az én legszentebb rendelésem. 6.]

[7. Helytelen a lemondás a köteles cselekvésről; ennek balgatatag mellőzése sötétségből származik, így hirdetik. 7.]

[8. Aki egy tetről azért mond le, mert bajjal jár, és ő fél a testi fáradalmaktól, az szenvedélyes lemondást gyakorol, s lemondása nem terem gyümölcset. 8.]

[9. Ha valaki kötelességtudatból elvégzi a kiszabott cselekvést, a ragaszkodást és jutalmat elvetve, az ilyen lemondást a jóságból származtatják. 9.]

[10. Nem undorodik a kellemetlen tettől, s nem ragaszkodik a kellemeshez a jósággal eltelt, kétségeit eloszlató bölcs. 10.]

[11. Mert aki testben él, nem tud maradéktalanul lemondani a cselekvésről; de aki a cselekvés gyümölcseiről lemond, a lemondó nevet az érdemli ki. 11.]

[12. Haláluk után tetteik háromféle gyümölcse jut osztályrészül azoknak, akik nem voltak képesek tartózkodásra: kívánatos, nem kívánatos, vegyes; de a lemondani tudóknak soha semmi. 12.]

[13. Most pedig tanuld meg tőlem, erőskarú hős, mi az az öt ok, amellyel a célhoz juttató számkhá-tan bármely cselekvés megtörténését magyarázza. 13.]

[14. A helyzet, a cselekvő egyén, a cselekvés különböző eszközei, a különféle, sokirányú törekvések, végül ötödikül a sors. 14.]

[15. Bármely tethez fog az ember testtel, beszéddel vagy gondolattal, legyen az helyes vagy helytelen, ez az öt ok idézi elő. 15.]

[16. Ha mármost ez így van, akkor nem lát helyesen az ostoba, aki tudatlanságból kizárólag önmagát tekinti cselekvőnek. 16.]

[17. Akinek lénye mentes az önzéstől, elméjét nem szennyezi semmi, habár az egész világot kiírtja, nem öl, és tette nem köti meg. 17.]

[18. Háromféle indítéka van a tettnek: ismeret, megismerendő, megismerő; háromféle összetevője van a tettnek: eszközök, cselekvés, cselekvő. 18.]

[19. Hallgasd meg azt is: hogyan minősíti háromféleképpen a jellegek szerinti osztályozás jellegük különbözősége alapján az ismeretet, a tettet és a cselekvőt. 19.]

[20. Jóságból származó ismeretnek azt tekintsd, amely minden lényben egyetlen, örök létezőt lát,

sokfélében az osztatlant. 20.]

[21. Szenvedélyesnek azt az ismeretet tekintsd, amely az egyes lényekben különállásuk miatt külön-külön, önálló lényeket vél látni. 21.]

[22. Sötétnek pedig azt mondják, amely korlátoltan, valótlannul, ok nélkül egyetlen dolgon úgy csüng, mintha az a teljesség volna. 22.]

[23. Jóságból származónak mondják a ragaszkodás nélkül, szenvedély és gyűlölet nélkül, jutalom reménye nélkül, kötelességszerűen végzett tettet. 23.]

[24. Szenvedélyesnek nevezik azt a tettet, amelyet vágyaktól fűtve, vagy önzéstől hajtva, sok fáradtsággal végeznek. 24.]

[25. Sötétnek mondják azt a tettet, amelybe görcsös ragaszkodással, rombolóan, gyűlölködéssel, erején felül, balgatagon fog bele valaki. 25.]

[26. Jóságtól indítottan nevezik a ragaszkodástól megszabadulva, önzetlenül, elhatározása mellett kitartva, siker vagy sikertelenség iránt közömbösen cselekvőt. 26.]

[27. Szenvedélyesnek minősítik a heves természetű, tetteinek gyümölcsére sóvárgó, kapzsi, másnak ártó, tisztátalan, örömben vagy bánatba merülő cselekvőt. 27.]

[28. Sötétnek mondják a fegyelmezetlen, közönséges, makacs, csalfa, rosszindulatú, lomha, gyáva, halogató cselekvőt. 28.]

[29. Most hallgasd meg az értelem és kitartás hármasságát a jellegek szerint; egyenként, teljes egészében kifejtem, Kincs Győztese. 29.]

[30. Jóságból származik az az értelem, amely tudja, mit kell tenni és mit kell kerülni, mi a kötelesség és mi a tilalom, veszély és biztonság, kötöttség és szabadulás, Prithá fia. 30.]

[31. Szenvedélyes az az értelem, amely tévesen fogja fel, mi a törvényes és törvénytelen, köteles és tilos, Prithá fia. 31.]

[32. Sötét az az értelem, amelyet homály burkol, és a törvénytelen törvényesnek véli, és minden dolgot ellenkezőleg értelmez, Prithá fia. 32.]

[33. Jóságból származik az a kitartás, amely töretlen jógával szabályozza a gondolkozás, lélegzés és érzékszervek tevékenységét, Prithá fia. 33.]

[34. Szenvedélyes az a kitartás, amely törvényt, szerelmet, vagyont haszonvágyón, görcsös ragaszkodással hajszol, Prithá fia. 34.]

[35. Sötét az a kitartás, amellyel a dőre eszű kapaszkodik az álomba, félelembe, bánatba, kétségbeesésbe, téveszmékbe, Prithá fia. 35.]

[36. Most pedig hallgasd meg, Bháraták hőse, milyen a háromféle boldogság. Amely erőfeszítés után örömet okoz és véget vet a szenvedésnek, 36.]

[37. kezdetben olyan, mint a méreg, de végül élet-ital ízű - a saját elméd derűjéből fakadó boldogságot jóságból származónak nevezik. 37.]

[38. Szenvedélyesnek tartják azt a boldogságot, amely azáltal keletkezik, hogy az érzékszervek az érzékelt dolgokhoz kapcsolódnak; ez kezdetben élet-ital ízű, de végül olyan, mint a méreg. 38.]

[39. Sötétnek mondják azt a boldogságot, amely álom, restség, tévhitek terméke, s kezdetben is, végül is pusztán önámítás. 39.]

[40. Nincs olyan lény a földön, az égben vagy akár az istenek között, amely mentes volna ettől a természetből folyó hármasság jellegtől. 40.]

[41. A papok, harcosok, közrendűek és szolgák kötelességei a velükszületett jellegek szerint oszlanak meg, ellenségeid ostora. 41.]

[42. Nyugalom, mérséklet, vezeklés, tisztaság, türelem, becsületesség, tudás, belátás, vallásos hit a papok veleszületett dolga. 42.]

[43. Vitézség, erő, kitartás, ügyesség, csatában nem hátrálás, bőkezűség, uralkodói jellem a

harcos veleszületett dolga. 43.]

[44. Földművelés, jószágtartás, kereskedés a közrendű veleszületett dolga. A szolga veleszületett dolga pedig az, hogy urának szolgáljon. 44.]

[45. Az az ember éri el a tökéletességet, aki saját dolgait örömmel végzi. Hallgasd meg, hogyan nyerik el a tökéletességet azok, akik saját dolgukat örömmel végzik. 45.]

[46. Aki az élőlényeket létrehozta, aki ezt a világmindenséget kifeszítette - ha azt tiszteli tetteivel a halandó, tökéletességre jut. 46.]

[47. Jobb a sikertelenség saját kötelességed teljesítésekor, mint más kötelességének sikeres végzése; aki veleszületett kötelessége szerint cselekszik, sohasem terheli véték. 47.]

[48. Veleszületett kötelességéről akkor se mondjon le az ember, Kuntí fia, ha az bűnnel jár; hiszen minden tethhez bűn tapad, mint füst a tűzhöz. 48.]

[49. Akinek elméjét nem köti ragaszkodás semmihez, és legyőzte önmagát, s a kívánságok távoztak tőle, ezzel a lemondásával eléri a tett-nélküliség legfelső tökélyét. 49.]

[50. S most tanul meg tőlem röviden, Kuntí fia, hogy aki ezt a tökélyt elérte, az hogyan éri el ugyanúgy a Brahmant is; ez a tudás legfelső szintje. 50.]

[51. Akinek elméje megtisztult, kitartóan fékezi önmagát, lemondott a hangról és minden más érzetről, szenvedélyt és gyűlöletet elvetett, 51.]

[52. magányba vonult, mértékletesen étkezik, szavát-testét-gondolatait féken tartja, szüntelenül jóga-meditációba merül, vágytalanságban él, 52.]

[53. önösséget, erőszakot, gögőt, vágyat, haragot, kapzsiságot eltávoztatott magától, önzetlen, békés, - az megérett a Brahmannel egyesülésre. 53.]

[54. Így a Brahmannel egyesülve, derült lélekkel, nem bánkódik és nem vágyódik, minden lényre egyformán tekint, és megvalósul benne az irántam való tökéletes szeretet. 54.]

[55. Szeretete révén megismer engem, hogy valójában ki és mekkora vagyok, és ha valómban megismert, utána belém olvad. 55.]

[56. Ha bennem bizakodva, utána tovább végzi is minden dolgát, kegyem folytán elnyeri a nem-múló, örök helyet. 56.]

[57. Gondolatban reám bíz minden tettetted, egyedül velem törődj, fegyelmezd értelmedet, mindig csak reám gondolj. 57.]

[58. Ha reám gondolsz, kegyemből átkelsz minden akadályon; de ha önteltségből nem hallgatsz rám, elpusztulsz. 58.]

[59. Ha önteltségből így döntesz: „Nem fogok harcolni”, hasztalan ez az elhatározásod, mert a Természet kényszeríteni fog. 59.]

[60. Veledszületett kötelességed folytán kötve vagy, Kuntí fia, s amit ostobaságból nem kívánsz megtenni, akaratod ellenére is tenni fogod. 60.]

[61. Az Úr minden lény szívében ott lakozik Ardzsuna, és káprázatával mozgat minden élőlényt, mint bábjátékos a bábukat. 61.]

[62. Nála keress oltalmat egész valóddal, Bhárata; az ő kegyelméből elnyered a legfőbb békét, az örök helyet. 62.]

[63. Így feltártam előtted a titkosnál titkosabb tudást; vedd fontolóra alaposan, s utána tégy, amint akarsz. 63.]

[64. Végül halld meg tőlem a mindennél titkosabb, legmagasztosabb ígét; fölöttébb kedvellek, ezért javadra szólok. 64.]

[65. Mindig reám gondolj, engem szeress, nekem áldozzál, engem imádj; így hozzám jutsz el, igaz ígéretemmel ígérem, mert kedves vagy előttem. 65.]

[66. Hagyd el minden kötelességedet, egyedül nálam keress oltalmat, s én minden büntől feloldozlak, ne aggódjál. 66.]

[67. Erről soha nem szabad szólnod olyannak, aki nem végez vezeklést, nem hívem, nem hallgat rám, megvet engem. 67.]

[68. De aki e legnagyobb titkot híveimnek továbbadja, végtelen áhítattal irántam, az bizonynal hozzám jut el. 68.]

[69. Nincs senki, aki jobban kedvemre cselekednék, mint az ilyen ember, és nem lesz a földön senki, akit nála jobban kedvelek. 69.]

[70. Aki pedig e kettőnk között lefolyt szent beszélgetést tanulmányozni fogja, azt úgy tekintem, hogy tudás áldozatával áldozott nekem. 70.]

[71. S aki pusztán meghallgatja, hittel, ellenvetés nélkül, az is elnyeri a megváltást, és eljut az igazak boldog világába. 71.]

[72. De te, Prithá fia, vajon minden figyelmedet erre összpontosítva hallgattad-e? Vajon téves tudásból fakadó bizonytalanságod eloszlott-e, Kincs Győztese? 72.]

Ardzsuna szólt:

[73. Kegyelmedből, Meginthathatlan, eloszlott félreértésem, visszanyertem helyes emlékezetemet [vagy: felfogtam a szent hagyomány értelmét]. Kételyeim szétfoszlottak, készen állok, eleget teszek utasításodnak. 73.]

Szandzsaja szólt:

[74. Így hallottam Vászudévának és Prithá hőslélekű fiának csodálatos, hajmeresztő párbeszédét. 74.]

[75. Vjásza kegyéből hallhattam ezt a legszentebb titkot, a jógát, közvetlenül a jóga urától, Krisnától, aki maga tárta fel, 75.]

[76. s ha újra meg újra emlékezetembe idézem a Fürtőshajúnak és Ardzsunának ezt a csodálatos, szentséges beszélgetését, újra meg újra öröm jár át, király. 76.]

[77. S ha újra meg újra emlékezetembe idézem Hari (Krisna) minden képzeletet felülmúló, csodás megjelenését, végtelen csodálat fog el, király, s ismét, ismét öröm jár át. 77.]

[78. Ahol Krisna, a jóga ura van, ahol Prithá íj-feszítő fia van, ott dicsőség, győzelem, jólét, szilárd erkölcs honol, hiszem. 78.]

Így hangzik A Magasztos Szózatában
A lemondás és megváltás jógája
című tizennyolcadik tanítás.

Ezzel véget ér
a legszentebb titkos tanítás,
A Magasztos Szózata.

Utószó (Vekerdi József)

A Bhagavad-gítá („A Magasztos Szózata”) szanszkrit nyelvű vallásbölcseleti költemény, a hindu vallás legfontosabb szent könyve. Keletkezésének kora ismeretlen; valószínűleg a Krisztus születése körüli évszázadokra tehető. Szerzője szintén ismeretlen.

A költemény a Mahábhárata című eposz részlete (VI. könyv 25-42. fejezete). Az eposz tárgya két rokon uralkodó család trónviszálya. A két sereg döntő ütközetre sorakozik fel, ám ekkor az egyik sereg fővezére, Ardzsuna királyfi, megirtózik a rokonvér ontásának gondolatától. Barátja és kocsihajtója, Krisna herceg (akiről hamarosan kiderül, hogy Visnu isten földi megtestesülése) eloszlatja kétségeit. Lelket önt belé tanításával, amelynek lényege, hogy a csatában csak a testet ölik meg, a lélek halhatatlan; s egyébként is, a harcosnak veleszületett kötelessége az ölés.

A csata lefolyásáról a másik uralkodóház fejét, a vak Dhritarásra királyt, kocsihajtója, Szandzsaja tudósítja. Szandzsaját a szent Vjásza remete természetfölötti látás képességével ruházta fel, hogy a király palotájából láthassa a távolban lezajló eseményeket. Mindebből látható, hogy az eposz tárgya nem történeti esemény.

A Bhagavad-gítá az időszámításunk kezdete körüli indiai metafizikai nézeteket igyekszik egységbe foglalni. A különböző filozófiai iskolák tanításai erősen eltértek egymástól, ennek következtében egységesítésük nem volt törésmentesen megoldható. Az európai filológia rámutat, hogy a Gítá egyes részei között éles ellentmondások vannak. A költemény egészét aforizmagyűjteménynek foghatjuk fel, amelyben gyakran ismétlődnek a gondolatok, s azoknak ellenkezői is.

Krisna-Visnu mindenekelőtt a cselekvés, kötelességteljesítés szükségességét hirdeti, azzal a megszorítással, hogy érdek nélkül, teljes közönnyel kell végezni a cselekvést. Más helyen a cselekvésről való teljes lemondást javasolja, s helyette a meditációt, révülethez vezető elmélyedést (jóga) tűzi ki célul; ezért a költeményt a jóga egyik alapművének tekintik. Végezetül az istenség (azaz ő maga) áhítatos szeretetét, a bhaktit jelöli meg követendő út gyanánt. Mindezeknek a célja az, hogy elvezessenek a megváltáshoz, a lélekvándorlás forгатagából, az újjászületések kényszeréből való szabaduláshoz.

A megváltottság állapotát a nirvána „kialvás” szóval jelöli az indiai vallásbölcselet. A szó a buddhizmusból (Kr. e. 6. század) került át a hindu vallásba. A nirvána mibenlétét sohasem határozták meg, csupán legfőbb üdvnek nevezték, amelyből nincs többé újjászületés. Lényegében a megsemmisülést, az öntudat, egyéniség megszűnését jelenti. Tehát gyökeresen különbözik a keresztény üdvösség eszméjétől.

A nirvána tana azon a gondolaton alapul, hogy az egész élet szenvedés, tehát meg kell szabadulnunk az újjászületéstől. Ezzel a kérdéssel foglalkoznak a legrégebb indiai filozófiai szövegek, az upanisadok (kb. Kr. e. 8-1. század). Alapgondolatuk panteista: az egész mindenséget egyetlen szellem, világlélek (brahman) hatja át, illetve alkotja, és az ember lelke azonos a világlélekkel. Aki ezt felismeri, beolvad a világlélekbe, többé nem születik újjá. A Gítá számos gondolatot, sőt

egész versszakokat átvesz az upanisadokból, s magát is így nevezi. Teljes címe: Bhagavad-gítá-upanisad „A Magasztos énekelte titkos tanítás”.

Az upanisadok misztikus világmindenség-magyarázata után hamarosan megjelentek a racionalisztikus értelmezési kísérletek is. Az anyagi világ szerkezetét, alkotórészeit sorolja fel a szánkhja „felsoroló” iskola. Kiinduló tétele az, hogy az emberi lélek független az anyagi világtól (amelyet prakriti „természet”, „anyag” néven nevez a szánkhja), és aki ezt felismeri, azt ez a „tudás” megváltja az újjászületéstől. A Gítá misztikus-spiritualista szellemétől tulajdonképpen teljesen idegen ez a materialisztikus szemlélet, azonban elvégzi a fából-vaskarika feladatot, a jóga és a szánkhja egyesítését. A misztikus jóga tanítása szerint az anyagi világ nem létezik; létezése csak érzékcsalódás, káprázat (májá). Az egyéni lélek, az én sem létezik, ennek a léte is csak káprázat. (Tehát a nem létező én nem létező érzékei képzelik el a nem létező világot.) Egyedüli létező a világlélek, a brahman. Ennek a tudásnak a felismerése jelenti a megváltást. Ezt a felismerést a gondolkodás megszüntetésével, révületbe merüléssel kell elérni, aminek eszközei a különböző testgyakorlatok, a lélegzés szabályozása, majd a gondolkodás fegyelmezése. A révület állapotában az egyéni lélek beolvad a világlélekbe, a Gítában az ezzel azonos Krisnába.

A jóga szó etimológiai jelentése „megkötés”, ami módszerére: az érzések és gondolatok megkötésére, fegyelmezésére utal. Azonban a Gítá meglehetősen lazán, több értelemben használja a jóga szót, gyakran pusztán „módszer” jelentéssel; pl. a dnyána-jóga „tudás módszere” kifejezést a szánkhja körülírására. A jóga főnévhez tartozó junakti „megköt” igét és a jukta „megkötött”, „fegyelmezett” igenevet szintén gyakran alkalmazza a „jóga követője” értelemben.

Régi indiai közhelyet ismétel a Gítá a tudás megváltó erejének hangoztatásával. A költemény nem határozza meg pontosan, mi értendő tudáson: a brahman gondolatának ismerete, a szánkhja vagy a jóga tanításainak elfogadása, és mindenekelőtt Krisna áhítatos tisztelete, a bhakti.

A költemény központi gondolata a bhakti, az istenszeretet eszméje. A bhakti tanítását először a Bhagavad-gítá fogalmazta meg, és azóta az egész hindu vallásrendszer alapvető gondolata maradt. Krisna áhítatos tisztelete-szeretete mindennél hatalmasabb megváltó erő. A bhakti természetesen személyes, monoteista isteneszmét feltételez, így az európai logika számára ellentétben áll a költeményben egyidejűleg hangoztatott panteista (brahman) világképpel.

Fordításunkban a legteljesebb filológiai pontosságra törekedtünk, mellőzve bármiféle filozófiai vagy vallási értelmezést, ami mind az Indiában, mind nyugaton készült fordítások többségére jellemző az újabb időkben, s amit az angol átdolgozásból készült Az eredeti Bhagavad Gítá, második kiadásban a Bhagavad Gítá úgy, ahogy van című magyar nyelvű változat is képvisel. A prózai fordításban az eredetileg verses szöveg költői szépsége természetesen nagyrészt elvész. A költői szépséget érzékelteti a prózai szöveg versbe szedett alakja, Lakatos István költői műve, amely 1987-ben jelent meg, A Magasztos Szózata, Bhagavad-Gítá címen. A versbe foglalt költő elsősorban a lírai szépségre törekedett, teljes sikerrel. Ezt a kiadványt kimerítő magyarázó jegyzetekkel láttuk el, ezért az érdeklődőt e kötet jegyzeteihez utaljuk. Éppen ezért jelen fordításunkban csak a legszükségesebb fogalmak magyarázatára szorítkoztunk.